

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΤΗΣ (OLAF)

Διεύθυνση Δ – Πολιτική
Μονάδα Δ.2 – Πρόληψη της απάτης

Εντοπισμός συγκρούσεων συμφερόντων σε διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων για διαρθρωτικές δράσεις

Πρακτικός οδηγός για διαχειριστές

***που εκπονήθηκε από ομάδα εμπειρογνομόνων των κρατών μελών υπό τον
συντονισμό της Μονάδας Δ.2 «Πρόληψη της απάτης» της OLAF***

ΑΠΟΠΟΙΗΣΗ ΕΥΘΥΝΗΣ:

Το παρόν συνιστά έγγραφο εργασίας το οποίο συντάχθηκε από ομάδα εμπειρογνομόνων των κρατών μελών με την υποστήριξη της OLAF. Στόχος του εγγράφου είναι να διευκολυνθεί η υλοποίηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων και να ενθαρρυνθούν οι ορθές πρακτικές. Δεν είναι νομικά δεσμευτικό για τα κράτη μέλη, αλλά παρέχει γενικές κατευθυντήριες γραμμές συνοδευόμενες από συστάσεις και περιλαμβάνει τις βέλτιστες πρακτικές.

Οι παρούσες γενικές κατευθυντήριες γραμμές ισχύουν με την επιφύλαξη των εθνικών νομοθεσιών και πρέπει να ερμηνευθούν και ενδεχομένως να προσαρμοστούν λαμβανομένου υπόψη του εθνικού νομικού πλαισίου.

Οι παρούσες οδηγίες ισχύουν με την επιφύλαξη της ερμηνείας του Δικαστηρίου και του Γενικού Δικαστηρίου ή των αποφάσεων της Επιτροπής.

Συνοπτική παρουσίαση

Ο παρών οδηγός συντάχθηκε στο πλαίσιο μιας νέας συνεργατικής μεθόδου εργασίας με τη συμμετοχή εμπειρογνομόνων των κρατών μελών, της OLAF και των αρμόδιων ΓΔ της Επιτροπής σε θέματα διαρθρωτικών δράσεων. Στόχος είναι η βελτίωση της ποιότητας των αποτελεσμάτων των *ad hoc* συνεδριάσεων της συμβουλευτικής επιτροπής για τον συντονισμό της καταπολέμησης της απάτης (COCOLAF) με την κατάρτιση βοηθητικών εγγράφων τεκμηρίωσης, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιούν τα κράτη μέλη και η Επιτροπή ως στοιχεία συγκριτικής αξιολόγησης, διοικητικά εργαλεία, καθοδήγηση και στήριξη για την ενίσχυση των μέτρων/στρατηγικών τους για την καταπολέμηση της απάτης.

Ένα άλλο κίνητρο για την κατάρτιση του παρόντος οδηγού αποτέλεσε το γεγονός ότι, βάσει των νομοθετικών προτάσεων σχετικά με την πολιτική συνοχής για την περίοδο 2014-2020, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να θεσπίσουν μέτρα καταπολέμησης της απάτης όσον αφορά τη διαχείριση των διαρθρωτικών δράσεων της ΕΕ.

Οι συγκρούσεις συμφερόντων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων αποτέλεσαν βασικό θέμα ενδιαφέροντος των κρατών μελών. Στο πλαίσιο εργαστηρίου που πραγματοποιήθηκε με τη συμμετοχή εμπειρογνομόνων από δέκα διαφορετικά κράτη μέλη επισημάνθηκε η ανάγκη κατάρτισης ενός οδηγού για τον εντοπισμό συγκρούσεων συμφερόντων και τον μετριασμό των κινδύνων των εν λόγω καταστάσεων. Ο παρών οδηγός αποτελεί προϊόν αυτής της συνεργασίας.

Περιλαμβάνει συστάσεις προς τους διαχειριστές και τους υπαλλήλους των διαχειριστικών και των αναθετουσών αρχών σχετικά με τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση συγκρούσεων συμφερόντων όσον αφορά τις δημόσιες συμβάσεις που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ στο πλαίσιο προγραμμάτων διαρθρωτικών δράσεων και προγραμμάτων για την πολιτική συνοχής. Ο οδηγός καλύπτει όλα τα είδη των δημοσίων συμβάσεων, ανεξάρτητα από το ύψος της χρηματοδότησης.

Ο οδηγός δεν είναι δεσμευτικός για τα κράτη μέλη, αλλά επιδιώκει να παρουσιάσει στις διαχειριστικές και αναθέτουσες αρχές μια κοινή προσέγγιση για τη διαχείριση συγκρούσεων συμφερόντων, με την επιφύλαξη των εθνικών νομοθεσιών.

Σκοπός του παρόντος οδηγού είναι να χρησιμεύσει ως λειτουργικό και βοηθητικό εργαλείο για τους δημοσίους υπαλλήλους, εστιάζοντας στα ακόλουθα βασικά θέματα που τέθηκαν κατά τη διάρκεια του εργαστηρίου:

1. Ορισμός της σύγκρουσης συμφερόντων
2. Ανάγκη υποβολής δηλώσεων σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων: συνιστάται να απαιτείται από κάθε πρόσωπο που συμμετέχει σε διαδικασία σύναψης συμβάσεων η συμπλήρωση δήλωσης απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων
3. Διαδικασίες και εργαλεία ελέγχου των δηλώσεων
4. Κατάρτιση καταλόγου «κόκκινων σημαιών» που θα διευκολύνει ενδεχομένως τον εντοπισμό καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων

Στον παρόντα οδηγό περιλαμβάνονται τέσσερα παραδείγματα πραγματικών υποθέσεων, σκοπός των οποίων είναι να διευκολύνουν την κατανόηση της έννοιας των «καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων» και να ευαισθητοποιήσουν τα μέλη του προσωπικού.

Εισαγωγή.....	7
1- Ορισμοί.....	9
2- Δηλώσεις σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων.....	10
2.1 Τα βασικά στοιχεία ολοκληρωμένου πλαισίου για τη διαχείριση περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων σε δημόσιες συμβάσεις στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων.....	11
2.2. Πολιτική σχετικά με τις δηλώσεις απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων.....	13
2.3 Δηλώσεις απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων.....	16
2.4. Επεξήγηση του ρόλου της δήλωσης απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων στο προσωπικό	18
2.5. Παρακολούθηση και επικαιροποίηση της δήλωσης απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων.....	19
3- Επαλήθευση της δήλωσης απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων βάσει άλλων πηγών άντλησης πληροφοριών	19
3.1 Πότε;.....	19
3.2 Πώς;.....	20
3.3 Χρήση πληροφοριών που παρέχουν οι καταγγέλλοντες παρατυπίες και τα μέσα ενημέρωσης ..	22
3.4 Ποιες οι ενδεδειγμένες ενέργειες σε περίπτωση σοβαρών υπονοιών σύγκρουσης συμφερόντων;	23
4- Κόκκινες σημαίες.....	24
4.1. Τι είναι οι κόκκινες σημαίες και πώς χρησιμοποιούνται;.....	24
4.2. Κόκκινες σημαίες στη διαδικασία δημοσίων συμβάσεων	24
4.2.1. Προετοιμασία και έναρξη της διαδικασίας	24
4.2.2. Η διαδικασία πρόσκλησης υποβολής προσφορών, η αξιολόγηση των προσφορών και η λήψη της τελικής απόφασης.....	26
4.2.3. Εκτέλεση και εν γένει τροποποιήσεις των δημοσίων συμβάσεων.....	27
Παράρτημα 1: Υπόδειγμα δήλωσης απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων	30
Παράρτημα 2: Παραδείγματα.....	32

Εισαγωγή

Ο παρών οδηγός συντάχθηκε στο πλαίσιο μιας νέας συνεργατικής μεθόδου εργασίας με τη συμμετοχή εμπειρογνομόνων των κρατών μελών, της OLAF και των αρμόδιων ΓΔ της Επιτροπής σε θέματα διαρθρωτικών δράσεων. Σκοπός του είναι η ανταλλαγή ορθών πρακτικών και η κατάρτιση βοηθητικών εγγράφων τεκμηρίωσης, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιούν τα κράτη μέλη και η Επιτροπή ως διοικητικά εργαλεία, καθοδήγηση και στήριξη για την προώθηση μέτρων/στρατηγικών καταπολέμησης της απάτης.

Η σύγκρουση συμφερόντων έχει εξελιχθεί σε επαναλαμβανόμενο πρόβλημα, ιδίως στον τομέα των δημόσιων συμβάσεων για τις διαρθρωτικές δράσεις, διότι μπορεί να πλήξει σοβαρά τον δημόσιο προϋπολογισμό και τη φήμη της ΕΕ και της εμπλεκόμενης χώρας.

Σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, η OLAF διοργάνωσε εργαστήριο με τη συμμετοχή δέκα εμπειρογνομόνων από δέκα διαφορετικά κράτη μέλη που διαθέτουν πρακτική εμπειρία στη διαχείριση ανάλογων καταστάσεων. Με βάση τις γνώσεις τους, καταρτίστηκε κατάλογος των βασικών θεμάτων για τα οποία αναγνωρίστηκε η ανάγκη ανταλλαγής ορθών πρακτικών.

Στη διαδικασία συμμετείχαν επίσης η ΓΔ Περιφερειακής Πολιτικής και Αστικής Ανάπτυξης, η ΓΔ Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης, η ΓΔ Θαλάσσιας Πολιτικής και Αλιείας και η ΓΔ Εσωτερικών Υποθέσεων. Τον συντονισμό των εργασιών ανέλαβε η μονάδα της OLAF για την «Πρόληψη της απάτης» (OLAF/Δ2).

Το αποτέλεσμα των εργασιών ήταν η σύνταξη του παρόντος πρακτικού οδηγού για τη διαχείριση περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων, ο οποίος απευθύνεται σε διαχειριστές δημοσίων συμβάσεων στο πλαίσιο προγραμμάτων διαρθρωτικών δράσεων και προγραμμάτων για την πολιτική συνοχής που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ.

Ο οδηγός απευθύνεται σε διαχειριστές και μέλη προσωπικού α) των διαχειριστικών αρχών και β) των δικαιούχων αρχών που ενεργούν με την ιδιότητα αναθετουσών αρχών στο πλαίσιο των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων. Καλύπτει όλες τις επιχειρησιακές δράσεις που συγχρηματοδοτούνται από τα διαρθρωτικά ταμεία ή το Ταμείο Συνοχής, καθώς και όλα τα είδη των δημοσίων συμβάσεων, ανεξάρτητα από το ύψος της χρηματοδότησης. Για να καθοριστούν ωστόσο, το επίπεδο των απαιτήσεων και το πεδίο επαλήθευσης, πρέπει να ληφθεί υπόψη η ανάγκη ισορροπίας μεταξύ:

- των απαραίτητων ελέγχων,
- της αξίας της δημόσιας σύμβασης,
- της υπαγωγής ή μη της σύμβασης σε κανονισμούς δημοσίων συμβάσεων και
- της απλούστευσης και της μείωσης του διοικητικού φόρτου για τους δικαιούχους.

Ο παρών πρακτικός οδηγός αποτελεί προϊόν εποικοδομητικής ανταλλαγής μεταξύ των εμπειρογνομόνων. Είναι διαθέσιμος αφενός σε όλα τα κράτη μέλη και τους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς, π.χ. μέσω της πλατφόρμας SFC2007 για την καταπολέμηση της απάτης, και αφετέρου στις υπηρεσίες της Επιτροπής μέσω του δικτυακού τόπου της OLAF.

Ο παρών οδηγός εναρμονίζεται με τις νομοθετικές προτάσεις σχετικά με την πολιτική συνοχής για την περίοδο 2014-2020, βάσει των οποίων τα κράτη μέλη υποχρεούνται να

θέσουν σε εφαρμογή αποτελεσματικά και αναλογικά μέτρα καταπολέμησης της απάτης, λαμβάνοντας υπόψη τυχόν εντοπισθέντες κινδύνους.

Η OLAF θα ήθελε να ευχαριστήσει για τη συμβολή τους τούς ακόλουθους εμπειρογνώμονες:

Dimitar PETROV MOCHEV	Βουλγαρία	Επιτροπή για την πρόληψη και εξακρίβωση συγκρούσεων συμφερόντων
Daša MUSULIN	Κροατία	Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Πόρων ΕΕ/ Διεύθυνση διαχείρισης επιχειρησιακών προγραμμάτων
Jan LATA	Τσεχική Δημοκρατία	Ανώτατη Εισαγγελία / Τμήμα ποινικών υποθέσεων
Brian NIELSEN	Δανία	Αρχή επιχειρήσεων της Δανίας
László VELIKOVSKY	Ουγγαρία	Εθνική υπηρεσία ανάπτυξης
Antoine DALLI	Μάλτα	Τμήμα εσωτερικού ελέγχου και ερευνών, <u>Γραφείο</u> του Πρωθυπουργού
Jacek HORODKO	Πολωνία	Μονάδα ελέγχου και παρατυπιών, Τμήμα υποστήριξης προγραμμάτων υποδομής, Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
Małgorzata KACZANOWS KA	Πολωνία	Μονάδα συστημάτων και επιλεξιμότητας, Τμήμα υποστήριξης προγραμμάτων υποδομής, Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
Anca ZAMFIR	Ρουμανία	Νομική υπηρεσία για την καταπολέμηση της απάτης (DLAF)
Erika GAJDOSIKOVA	Σλοβακική Δημοκρατία	Τομέας ελέγχου και καταπολέμησης της διαφθοράς, Γραφείο της Κυβέρνησης της Σλοβακικής Δημοκρατίας
Andrew STEWART	Ηνωμένο Βασίλειο	Προγράμματα Ευρωπαϊκής Ένωσης, Διεύθυνση τοπικής ανάπτυξης, Υπουργείο Επιχειρήσεων, Καινοτομίας και Δεξιοτήτων (BIS)

Το παρόν έγγραφο εγκρίθηκε από την ομάδα πρόληψης της απάτης COCOLAF στις 12 Νοεμβρίου 2013.

1- Ορισμοί

Η έννοια της σύγκρουσης συμφερόντων δεν είναι εναρμονισμένη σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε ορισμένα κράτη μέλη (όπως στη Ρουμανία) υπάρχουν ορισμοί στο εθνικό ποινικό δίκαιο, ενώ σε κάποια άλλα (π.χ. Γαλλία και Ηνωμένο Βασίλειο) δεν υπάρχουν. Αυτό, ωστόσο, δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν ποινικές κυρώσεις για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος. Για παράδειγμα, το Ηνωμένο Βασίλειο έχει θεσπίσει νομοθεσία για την αντιμετώπιση του προβλήματος, θεωρώντας το ωστόσο ως αδίκημα που ονομάζεται «κατάχρηση δημόσιας εξουσίας», όρος ο οποίος καλύπτει περισσότερους τομείς και όχι μόνο τη σύγκρουση συμφερόντων και εφαρμόζεται σε περίπτωση που η σύγκρουση οδηγεί σε διεφθαρμένη συμπεριφορά.

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) έχει προτείνει τον ακόλουθο ορισμό¹:

«Ως "σύγκρουση συμφερόντων" νοείται η σύγκρουση μεταξύ των δημόσιων καθηκόντων και των ιδιωτικών συμφερόντων ενός δημοσίου υπαλλήλου, στο πλαίσιο της οποίας ο δημόσιος υπάλληλος έχει ιδιωτικά συμφέροντα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν με αθέμιτο τρόπο την άσκηση των επίσημων υποχρεώσεων και καθηκόντων του».

Στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης η έννοια ορίζεται για τους σκοπούς της εκτέλεσης του γενικού προϋπολογισμού της ΕΕ.

Ο εν λόγω ορισμός ισχύει για όλα τα είδη των δημοσίων συμβάσεων που χρηματοδοτούνται από πόρους της ΕΕ στο πλαίσιο των διαρθρωτικών δράσεων και της πολιτικής για τη συνοχή, ανεξάρτητα από το ύψος της χρηματοδότησης.

Στο άρθρο 57 παράγραφος 2 του δημοσιονομικού κανονισμού που διέπει τον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης (κανονισμός (ΕΕ, Ευρατόμ) αριθ. 966/2012) δίνεται ο ορισμός της σύγκρουσης συμφερόντων για τους σκοπούς των δαπανών και της διαχείρισης του προϋπολογισμού της ΕΕ. Η διατύπωση έχει ως εξής:

«1. Απαγορεύεται σε όλους τους δημοσιονομικούς παράγοντες και σε κάθε άλλο πρόσωπο που συμμετέχει στην εκτέλεση και στη διαχείριση του προϋπολογισμού, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών προπαρασκευαστικών πράξεων, και στον λογιστικό ή άλλο έλεγχο, να προβαίνουν σε οποιαδήποτε ενέργεια η οποία είναι δυνατόν να φέρει τα συμφέροντά τους σε σύγκρουση με τα συμφέροντα της Ένωσης.

(...)

¹ Βλέπε «Managing Conflict of Interest in the Public Service – OECD GUIDELINES AND COUNTRY EXPERIENCES» (Διαχείριση της σύγκρουσης συμφερόντων στον δημόσιο τομέα – ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΟΥ ΟΟΣΑ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ), σ. 24 και 25, <http://www.oecd.org/corruption/ethics/48994419.pdf>. Ο ΟΟΣΑ έχει προσδιορίσει επίσης τα ακόλουθα τρία είδη σύγκρουσης συμφερόντων:

Πραγματική σύγκρουση συμφερόντων: σύγκρουση μεταξύ των δημόσιων καθηκόντων και των ιδιωτικών συμφερόντων ενός δημοσίου υπαλλήλου, στο πλαίσιο της οποίας ο δημόσιος υπάλληλος έχει ιδιωτικά συμφέροντα που θα μπορούσαν να επηρεάσουν με αθέμιτο τρόπο την άσκηση των επίσημων υποχρεώσεων και καθηκόντων του.

Φαινομενική σύγκρουση συμφερόντων: μπορεί να θεωρηθεί ότι υπάρχει φαινομενική σύγκρουση συμφερόντων σε περιπτώσεις όπου εικάζεται ότι τα ιδιωτικά συμφέροντα ενός δημοσίου υπαλλήλου θα μπορούσαν να επηρεάσουν με αθέμιτο τρόπο την άσκηση των καθηκόντων του, αλλά αυτό δεν συμβαίνει στην πραγματικότητα.

Δυνητική σύγκρουση συμφερόντων: δυνητική σύγκρουση συμφερόντων ανακύπτει όταν ένας δημόσιος υπάλληλος έχει ιδιωτικά συμφέροντα τέτοια ώστε θα προκαλείτο σύγκρουση συμφερόντων εάν ο υπάλληλος επρόκειτο να αναλάβει σχετικά (ήτοι συγκρουόμενα) υπηρεσιακά καθήκοντα στο μέλλον.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, σύγκρουση συμφερόντων ανακύπτει οσάκις η αμερόληπτη και αντικειμενική άσκηση των καθηκόντων δημοσιονομικού παράγοντα ή άλλου προσώπου, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 1, υπονομεύεται από οικογενειακούς ή συναισθηματικούς λόγους, από πολιτικούς ή εθνικούς δεσμούς, από οικονομικό συμφέρον ή από οποιαδήποτε σύμπτωση συμφερόντων με τον δικαιούχο».

Η σύγκρουση συμφερόντων και η διαφθορά δεν είναι ταυτόσημες έννοιες. Η διαφθορά προϋποθέτει συνήθως συμφωνία μεταξύ δύο τουλάχιστον εταίρων και κάποιο είδος δωροδοκίας/χρηματικού ανταλλάγματος/πλεονεκτήματος. Σύγκρουση συμφερόντων ανακύπτει όταν δίνεται σε ένα πρόσωπο η ευκαιρία να θέσει σε προτεραιότητα τα ιδιωτικά του συμφέροντα εις βάρος των επαγγελματικών του καθηκόντων.

Όταν η σύγκρουση συμφερόντων στο πλαίσιο διαδικασίας δημοσίων συμβάσεων δεν αντιμετωπίζεται αποτελεσματικά, έχει αντίκτυπο στην κανονικότητα των διαδικασιών και οδηγεί σε παραβίαση των αρχών της διαφάνειας, της ίσης μεταχείρισης ή/και της μη διάκρισης, οι οποίες πρέπει να τηρούνται στις δημόσιες συμβάσεις όπως προβλέπεται στο άρθρο 102 του δημοσιονομικού κανονισμού².

Παραδείγματα

Η σύζυγος υπαλλήλου αναθέτουσας αρχής που είναι αρμόδιος για την παρακολούθηση διαδικασίας υποβολής προσφορών εργάζεται για λογαριασμό ενός από τους υποψηφίους.

Ένα πρόσωπο είναι μέτοχος σε κάποια εταιρεία. Η εταιρεία αυτή λαμβάνει μέρος σε διαδικασία υποβολής προσφορών στην οποία το εν λόγω πρόσωπο έχει ορισθεί μέλος της επιτροπής αξιολόγησης.

Ο προϊστάμενος αναθέτουσας αρχής πέρασε μια εβδομάδα διακοπών με τον διευθύνοντα σύμβουλο επιχείρησης η οποία υποβάλλει προσφορά στο πλαίσιο διαδικασίας υποβολής προσφορών που έχει προκηρύξει η αναθέτουσα αρχή.

Υπάλληλος αναθέτουσας αρχής και ο διευθύνων σύμβουλος μίας από τις προσφέρουσες επιχειρήσεις έχουν αρμοδιότητες στο ίδιο πολιτικό κόμμα.

Είναι σκόπιμο οι διαχειριστικές αρχές να εποπτεύουν τον τρόπο εκτέλεσης των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων από τους δικαιούχους, ούτως ώστε να διασφαλίζεται η ομαλή και δίκαιη λειτουργία τους. (Σημείωση: στο παρόν έγγραφο, όλες οι αναφορές στη διαχειριστική αρχή νοούνται ως αναφορά στη διαχειριστική αρχή ή σε οποιονδήποτε ενδιάμεσο φορέα στον οποίο η διαχειριστική αρχή έχει αναθέσει τα καθήκοντά της.) Οι δικαιούχοι πρέπει μεριμνούν για τη διαφάνεια και τη δίκαιη μεταχείριση όλων των προσφερόντων. Οι διαχειριστικές αρχές πρέπει να αντιδρούν άμεσα και να διενεργούν συναφείς ελέγχους σε περίπτωση που διαπιστώνουν ανωμαλίες. Αυτό δεν σημαίνει ότι υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων, αλλά ότι απαιτείται απλώς να αποσαφηνιστεί η κατάσταση και να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα.

2- Δηλώσεις σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων

² Βλέπε, ιδίως, ΔΕΕ, απόφαση της 15ης Ιουνίου 1999 στην υπόθεση T-277/97 και απόφαση της 10ης Ιουλίου 2001 στην υπόθεση C-315/99, Ismeri Europa Srl, καθώς και απόφαση της 17ης Μαρτίου 2005 στην υπόθεση T-160/03, AFCon Management Consultants, Mc Mullin, O'Grady.

2.1 Τα βασικά στοιχεία ολοκληρωμένου πλαισίου για τη διαχείριση περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων σε δημόσιες συμβάσεις στο πλαίσιο των διαρθρωτικών ταμείων

Οι καταστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα την απώλεια της εμπιστοσύνης των οικονομικών φορέων στις δημόσιες συμβάσεις για τις διαρθρωτικές δράσεις και την αποθάρρυνση έντιμων φορέων από την υποβολή προσφορών.

Ως εκ τούτου, συνιστάται στις διαχειριστικές αρχές να θέσουν σε εφαρμογή μια πολιτική για τη σύγκρουση συμφερόντων που να στοχεύει στον μετριασμό των κινδύνων και στην αντιμετώπιση πιθανών περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων.

Η πολιτική αυτή πρέπει να περιλαμβάνει την πρόληψη, την ανίχνευση, τη διαχείριση και την επιβολή κυρώσεων σε περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων. Είναι σκόπιμο η εν λόγω πολιτική, αφενός, να θεσπίζεται στο πλαίσιο κάθε φορέα που λειτουργεί ως μέρος του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου ενός επιχειρησιακού προγράμματος και, αφετέρου, να συνιστάται στους δικαιούχους που διενεργούν διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή.

Στην πολιτική αυτή πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι νομοθετικές διατάξεις του αντίστοιχου κράτους μέλους, καθώς και οι κατευθυντήριες γραμμές και οι βέλτιστες πρακτικές που αναφέρονται στο παρόν έγγραφο.

Στις διαχειριστικές αρχές συνιστάται να διασφαλίζουν ότι στα επιχειρησιακά προγράμματα για τα οποία είναι υπεύθυνες περιλαμβάνεται πολιτική για τη σύγκρουση συμφερόντων, λαμβανομένων ιδίως υπόψη των υποχρεώσεων που προβλέπονται στο άρθρο 114 παράγραφος 4 στοιχείο γ) του [νέου γενικού κανονισμού]³.

Πρέπει να καταρτιστεί έγγραφο πολιτικής σχετικά με τη σύγκρουση συμφερόντων σε διαδικασίες σύναψης συμβάσεων στο οποίο θα εξετάζονται διάφορα ζητήματα. Συγκεκριμένα, το έγγραφο πολιτικής πρέπει:

- να καλύπτει όλα τα στάδια της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων και τη διαχείριση των επακόλουθων συμβάσεων·
- να πληροί τις απαιτήσεις των εθνικών κανονισμών σύναψης συμβάσεων και τις οδηγίες της ΕΕ για τις δημόσιες συμβάσεις·
- να περιλαμβάνει ξεχωριστό κεφάλαιο ειδικά για τη σύνταξη δηλώσεων απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων·
- να περιέχει αναφορά σε ζητήματα δώρων και φιλοξενίας, που μπορούν εξίσου να θεωρηθούν πιθανά κίνητρα. Αυτό μπορεί να συμβεί κατά, πριν ή μετά από οιαδήποτε διαδικασία σύναψης σύμβασης, καθώς και κατά τη διάρκεια ισχύος οποιασδήποτε επακόλουθης σύμβασης ή ανάθεσης σύμβασης·

³ Όσον αφορά τη δημοσιονομική διαχείριση και τον έλεγχο του επιχειρησιακού προγράμματος, η διαχειριστική αρχή: (...) θέτει σε εφαρμογή αποτελεσματικά και αναλογικά μέτρα καταπολέμησης της απάτης, λαμβάνοντας υπόψη τους εντοπισθέντες κινδύνους. Η Επιτροπή παρέχει ξεχωριστή καθοδήγηση για τη συνολική εφαρμογή του εν λόγω άρθρου.

- να διασφαλίζει ότι ο φορέας τηρεί αρχεία καταγραφής τυχόν περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων που έχουν προκύψει, προς απόδειξη του τρόπου με τον οποίο αντιμετωπίστηκαν και των κατάλληλων μέτρων που ελήφθησαν. Η πολιτική της τήρησης αρχείων θα χρησιμεύει ως σημείο αναφοράς για μελλοντικές συγκρούσεις συμφερόντων·
- να κάνει μνεία στις κυρώσεις που συνεπάγονται οι συγκρούσεις συμφερόντων που δεν δηλώθηκαν. Οι κυρώσεις πρέπει να αναλογικές και να αποτελούν παράγοντα αποτροπής της παραβίασης των κανόνων·
- να περιλαμβάνει παράρτημα με την παράθεση ορισμένων κοινών παραδειγμάτων ανάλογων συγκρούσεων συμφερόντων·
- να εξετάζει τις καταστάσεις στις οποίες το προσωπικό εγκαταλείπει οργανισμό του δημόσιου τομέα και ιδίως θέση σε κρατικό οργανισμό ή οργανισμό τοπικής κυβέρνησης (γνωστές ως καταστάσεις «μεταπήδησης στον ιδιωτικό τομέα»): τα μέλη του προσωπικού υπόκεινται στην υποχρέωση να μην γνωστοποιούν εμπιστευτικές πληροφορίες που έχουν περιέλθει σε γνώση τους λόγω των επαγγελματικών τους καθηκόντων. Δεν πρέπει να επωφελοούνται από τυχόν επακόλουθες συγκρούσεις συμφερόντων που ενδέχεται να προκύψουν μετά την αποχώρησή τους.

Το έγγραφο πολιτικής σχετικά με τη σύγκρουση συμφερόντων πρέπει να συμπεριλαμβάνεται στα βασικά έγγραφα που λαμβάνουν τα μέλη του προσωπικού, είτε κατά την ανάληψη των καθηκόντων τους όταν προσχωρούν στον οργανισμό, είτε κατά την πρόσληψή τους σε θέση που αφορά την παροχή υπηρεσιών, αγαθών ή εργασιών στον εν λόγω οργανισμό ή σε θέση που αφορά τη διαχείριση σχετικών συμβάσεων ή συμβάσεων πλαισίων.

Παράδειγμα στο Ηνωμένο Βασίλειο

Εφαρμόζεται γενικός κώδικας δεοντολογίας για τους δημοσίους υπαλλήλους, ο οποίος αντικατοπτρίζεται σε παρόμοιους κώδικες των περιφερειακών αρχών (Devolved Administrations) για τους υπαλλήλους τους.

Βάσει του εν λόγω κώδικα απαιτείται ένα πρότυπο δεοντολογίας στο οποίο συμπεριλαμβάνεται η συμπεριφορά που αναμένεται να έχουν οι υπάλληλοι κατά τη διαχείριση της σύναψης συμβάσεων. Διέπει όλες τις πτυχές του έργου των δημοσίων υπαλλήλων και κατά το πλείστον αφορά το Δημόσιο, χρηματικούς πόρους ή τομείς στους οποίους η καθολικά δίκαιη μεταχείριση είναι κορυφαίας σημασίας.

Όλες οι κρατικές υπηρεσίες ενημερώνουν όλους τους υπαλλήλους τους για τον κώδικα αυτό, παρά το γεγονός ότι κανένας δεν αναλαμβάνει στην πραγματικότητα ενυπόγραφα την υποχρέωση να τηρεί τους όρους του κώδικα. Θεωρείται, ωστόσο, ότι αποτελεί μέρος της συμβατικής σχέσης μεταξύ του εργοδότη και του εργαζόμενου.

Μολονότι οι βασικές δεοντολογικές απαιτήσεις περί εντιμότητας, ακεραιότητας και αμεροληψίας πρέπει να διέπουν οποιαδήποτε σύμβαση, είναι κατανοητό ότι επιβάλλονται

ειδικές δηλώσεις ή υποχρεώσεις στους ιδιώτες που συμμετέχουν άμεσα σε δραστηριότητες σύναψης συμβάσεων.

2.2. Πολιτική σχετικά με τις δηλώσεις απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων

Οι διαχειριστικές αρχές θα πρέπει να ζητούν από τις αναθέτουσες αρχές να εφαρμόζουν, στο πλαίσιο των διαδικασιών δημοσίων συμβάσεων, μια διαδικασία υποβολής δηλώσεων απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων, καθώς και να παρέχουν στις αναθέτουσες αρχές καθοδήγηση σχετικά με την εν λόγω διαδικασία υποβολής δηλώσεων.

Η καθοδήγηση αυτή πρέπει να καλύπτει σαφώς ορισμένα θέματα.

1. Ποιος είναι υπεύθυνος για τη συμπλήρωση και την υπογραφή της δήλωσης;

Οιοδήποτε πρόσωπο συμμετέχει σε κάποιο από τα στάδια των διαδικασιών δημοσίων συμβάσεων (προετοιμασία, κατάρτιση, υλοποίηση ή ολοκλήρωση) πρέπει να υπογράψει δήλωση και να την υποβάλλει στο πρόσωπο που είναι αρμόδιο για τη διαδικασία σύναψης συμβάσεων.

Η υποχρέωση αυτή πρέπει να ισχύει τουλάχιστον για τα ακόλουθα άτομα:

- τον προϊστάμενο της αναθέτουσας αρχής και οιοδήποτε άλλο πρόσωπο στο οποίο αναθέτει την εκτέλεση των καθηκόντων του,
- τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου,
- το προσωπικό που συνδράμει στην προετοιμασία/σύνταξη των τευχών δημοπράτησης,
- τα μέλη της επιτροπής αξιολόγησης,
- τους εμπειρογνώμονες που επιτελούν οιοδήποτε καθήκον συνδέεται με την προετοιμασία των τευχών δημοπράτησης ή/και αξιολόγησης των προσφορών.

2. Ποιες περιστάσεις μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστούν πραγματική, δυνητική ή φαινομενική σύγκρουση συμφερόντων;

Η περιγραφή των περιστάσεων πρέπει να βασίζεται στον ορισμό που παρέχεται στο άρθρο 57 του δημοσιονομικού κανονισμού, λαμβανομένης ωστόσο εξίσου υπόψη της κείμενης εθνικής νομοθεσίας. Εάν υπάρχουν προηγούμενες υποθέσεις ή ειδικές δυσκολίες που συνδέονται με πολιτισμικές εθνικές πτυχές, είναι σκόπιμο να παρέχονται περαιτέρω διευκρινίσεις, συνοδευόμενες από παραδείγματα.

3. Σε ποιο στάδιο της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων πρέπει να υποβάλλεται η δήλωση;

Το ενδεχόμενο υποβολής δήλωσης απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων πρέπει να εξετάζεται σε κάθε στάδιο της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων (προετοιμασία, αξιολόγηση, παρακολούθηση και ολοκλήρωση).

Ο αρμόδιος διαχειριστής για τη σύναψη συμβάσεων πρέπει να αναλαμβάνει την ευθύνη, αφενός, να ζητεί από κάθε πρόσωπο που συμμετέχει σε διαδικασία σύναψης συμβάσεων να υποβάλει δήλωση απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων, και, αφετέρου, να συγκεντρώνει τις δηλώσεις.

Ο διαχειριστής πρέπει να διασφαλίζει ότι το πρόσωπο είναι πλήρως ενημερωμένο σχετικά με την ανάγκη υποβολής δήλωσης τυχόν αλλαγής της κατάστασης χωρίς καθυστέρηση. Προβλέπεται η δυνατότητα σύνταξης της δήλωσης, είτε εκ του μηδενός είτε με τη χρήση αντίστοιχου υποδείγματος, ανά πάσα στιγμή αυτό ζητηθεί.

4. Με ποιον τρόπο ελέγχεται η δήλωση απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων;

Στο πλαίσιο της πολιτικής πρέπει να καθορίζονται κανόνες για τον έλεγχο των δηλώσεων απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων τόσο του προσωπικού (π.χ. επαγγελματική προϋπηρεσία, οικογενειακή κατάσταση) όσο και των εξωτερικών εμπειρογνομόνων.

Η πολιτική πρέπει επίσης να συμπεριλαμβάνει ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με το πρόσωπο που είναι υπεύθυνο για τη διενέργεια των ελέγχων, τη μέθοδο που θα χρησιμοποιείται και τον χρόνο διενέργειας των ελέγχων.

Πρέπει να παρέχονται στις αναθέτουσες αρχές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις περιπτώσεις στις οποίες η σύγκρουση συμφερόντων δεν είναι σαφής (π.χ. επαγγελματική προϋπηρεσία σε επιχειρήσεις εταίρους του προσφέροντος).

5. Με ποιον τρόπο παρακολουθείται η δήλωση απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων;

Το θεσμικό όργανο πρέπει να θεσπίζει διαδικασίες για την αποθήκευση και την παρακολούθηση των δηλώσεων απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων, όπως ειδικό μητρώο ή εργαλείο πληροφορικού συστήματος διαχείρισης για κάθε διαδικασία δημοσίων συμβάσεων. Για την παρακολούθηση της διαδικασίας δηλώσεων και τη διασφάλιση της τήρησης επικαιροποιημένων αρχείων είναι σκόπιμο να ορίζεται πρόσωπο το οποίο δεν συμμετέχει άμεσα στη σύναψη συμβάσεων.

6. Τι είδους κυρώσεις επιβάλλονται σε περίπτωση μη κοινοποίησης κατάστασης σύγκρουσης συμφερόντων;

Η πολιτική πρέπει να παραπέμπει στις κυρώσεις που προβλέπονται στις σχετικές διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας, δηλαδή σε διοικητικές ή/και ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση γνωστοποίησης σύγκρουσης συμφερόντων ή ψευδούς δήλωσης. Είναι σκόπιμο να γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ των υποθέσεων που αφορούν το προσωπικό και εκείνων που αφορούν εξωτερικούς εμπειρογνώμονες ή εταίρους.

Η συμπεριφορά του προσωπικού πρέπει να διέπεται από κώδικα δεοντολογίας. Ο κώδικας αυτός πρέπει να περιλαμβάνει ορισμό της σύγκρουσης συμφερόντων και τις συναφείς κυρώσεις. Είναι σκόπιμο να προβλέπεται η λήψη πειθαρχικών μέτρων, τα οποία μπορεί να εκτείνονται από γραπτό σημείωμα έως προειδοποιήσεις ή πρόστιμα, ακόμα και υποβιβασμό ή απόλυση. Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να συνάδουν με την εθνική νομοθεσία.

Οι εσωτερικές κατευθυντήριες γραμμές αφορούν περιπτώσεις διάπραξης παραπτώματος από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες και καθορίζουν τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται και τις κυρώσεις που πρέπει να επιβάλλονται. Οι συμβάσεις που υπογράφονται με

εξωτερικούς εμπειρογνώμονες πρέπει να περιέχουν ρήτρες επιβολής κυρώσεων σε περίπτωση παραπτώματος. Οι κυρώσεις αυτές μπορεί να εκτείνονται από την πρόωρη λήξη της σύμβασης έως τον αποκλεισμό της συμμετοχής σε διαδικασίες σύναψης συμβάσεων για αρκετά έτη (π.χ. από πέντε έως δέκα έτη).

7. Τι είδους μέτρα πρέπει να λαμβάνονται σε περίπτωση εντοπισμού κινδύνου σύγκρουσης συμφερόντων ή δήλωσης/εντοπισμού σύγκρουσης συμφερόντων πριν από την έναρξη ή κατά τη διάρκεια της διαδικασίας;

Με την επιφύλαξη των συναφών διατάξεων του εθνικού δικαίου, πρέπει να λαμβάνονται αντίστοιχα μέτρα για την προστασία της διαδικασίας δημοσίων συμβάσεων. Ανάλογα με την υποβολή ή μη της δήλωσης απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων, τη φύση της σύγκρουσης και το στάδιο της διαδικασίας, συνιστώνται οι ακόλουθες ενέργειες:

- κατά περίπτωση, συζήτηση των πραγματικών στοιχείων με το εμπλεκόμενο πρόσωπο για την αποσαφήνιση της κατάστασης,
- αποκλεισμός του εμπλεκόμενου προσώπου από τη διαδικασία δημοσίων συμβάσεων, είτε πρόκειται για μέλος του προσωπικού είτε για εξωτερικό εμπειρογνώμονα,
- τροποποίηση του επιμερισμού των καθηκόντων και των ευθυνών μεταξύ των μελών του προσωπικού,
- ακύρωση της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης.

Ο αποκλεισμός υπαλλήλου/εμπειρογνώμονα από τις διαδικασίες δεν συνιστάται μόνο σε περίπτωση πραγματικής σύγκρουσης συμφερόντων, αλλά και σε οποιαδήποτε άλλη περίπτωση υπάρχουν βάσιμες αμφιβολίες ως προς την αμεροληψία του υπαλλήλου/εμπειρογνώμονα.

Σε απολύτως εξαιρετικές περιπτώσεις, ενδέχεται να μην είναι δυνατός ο αποκλεισμός υπαλλήλου ή εμπειρογνώμονα λόγω έλλειψης πόρων ή εξειδικευμένων εμπειρογνομώνων. Στην προκειμένη περίπτωση, η αναθέτουσα αρχή πρέπει να μεριμνά ώστε η απόφασή της να χαρακτηρίζεται από πλήρη διαφάνεια, να καθορίζει ακριβή όρια στη συμμετοχή του υπαλλήλου/εμπειρογνώμονα και να διασφαλίζει ότι η τελική απόφαση βασίζεται σε διαφανή και αμερόληπτα στοιχεία.

Η πολιτική πρέπει επίσης να υποχρεώνει το προσωπικό να ενημερώνει τις αρμόδιες αρχές σε περίπτωση που προκύψει σύγκρουση συμφερόντων.

Όλα τα μέτρα που λαμβάνονται σε καταστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων στο πλαίσιο συγκεκριμένης διαδικασίας σύναψης συμβάσεων πρέπει να τεκμηριώνονται.

Παράδειγμα στη Σλοβακική Δημοκρατία

Η δήλωση των μελών της επιτροπής επιλογής στη διαδικασία σύναψης συμβάσεων — που διέπεται από τις διατάξεις του νόμου περί δημοσίων συμβάσεων (§ 40)

Δεν μπορεί να είναι μέλος της επιτροπής πρόσωπο το οποίο κατά το έτος πριν από τον διορισμό του ως μέλους της επιτροπής, είναι ή ήταν:

- α) προσφέρων, ως φυσικό πρόσωπο·
- β) νόμιμος φορέας προσφέροντος που συνιστά νομική οντότητα ή μέλος του νόμιμου φορέα ή μέλος του εποπτικού φορέα ή άλλου φορέα του εν λόγω προσφέροντος·

- γ) εταίρος ή μέλος της νομικής οντότητας που είναι προσφέρων ή αφανής εταίρος του προσφέροντος·
- δ) υπάλληλος του προσφέροντος ή υπάλληλος επιχειρηματικού ομίλου συμφερόντων, μέλος του οποίου είναι ο προσφέρων·
- ε) υπάλληλος της υπηρεσίας δημοσίων συμβάσεων, εξαιρουμένων των συμβάσεων που ανατίθενται αποκλειστικά για τις ανάγκες της εν λόγω υπηρεσίας.

Κανένα μέλος της επιτροπής δεν πρέπει να είναι:

α) πρόσωπο που πρόκειται στα πρόσωπα τα οποία αναφέρονται στα στοιχεία α) έως δ) και

β) πρόσωπο για το οποίο ενδέχεται να υπάρχουν αμφιβολίες ως προς την αμεροληψία του σε σχέση με τον προσφέροντα ή τον υποψήφιο, ιδίως εάν το πρόσωπο συμμετείχε εκ μέρους του υποψηφίου ή του προσφέροντος στην προετοιμασία των εγγράφων μιας δεδομένης δημόσιας σύμβασης, ή μπορεί να ευνοηθεί ή να ζημιωθεί σε σχέση με το αποτέλεσμα της ανάθεσης.

Αφού λάβει γνώση του καταλόγου των προσφερόντων, το μέλος της επιτροπής οφείλει να υποβάλει στην αναθέτουσα αρχή ή στον αναθέτοντα φορέα υπεύθυνη δήλωση με την οποία διαβεβαιώνει ότι δεν έχουν προκύψει περιστάσεις, κατά την έννοια των διατάξεων του παρόντος, που να μην του επιτρέπουν να ορισθεί μέλος της επιτροπής ή διαβεβαιώνει την αναθέτουσα αρχή ή τον αναθέτοντα φορέα ότι έχουν προκύψει περιστάσεις, κατά την έννοια των διατάξεων του παρόντος, που δεν του επιτρέπουν να ορισθεί μέλος της επιτροπής.

Το μέλος της επιτροπής οφείλει να γνωστοποιήσει, χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση, στην αναθέτουσα αρχή ή στον αναθέτοντα φορέα το γεγονός ότι έχουν προκύψει περιστάσεις που δεν του επιτρέπουν να διορισθεί μέλος της επιτροπής, εφόσον οι εν λόγω περιστάσεις προκύπτουν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας δημοσίων συμβάσεων.

2.3 Δηλώσεις απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων

Συνιστάται ιδιαιτέρως να ζητείται από τους ενδιαφερόμενους να υπογράφουν δήλωση **απουσίας** σύγκρουσης συμφερόντων από την πρώτη στιγμή που συμμετέχουν στη διαδικασία. Πρόκειται για υποχρέωση που πρέπει να εκπληρώνεται χωρίς καθυστέρηση ώστε να προστατεύεται τόσο η διαδικασία όσο και το ίδιο το πρόσωπο. Εάν οι ενδιαφερόμενοι γνωρίζουν τις υποχρεώσεις που συνεπάγεται η υπογραφή δήλωσης απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων, τείνουν –θεωρητικά– να δηλώνουν την ύπαρξη σύγκρουσης συμφερόντων.

Η δήλωση σύγκρουσης συμφερόντων είναι από τη φύση της προαιρετική, και ως εκ τούτου εξαιρετικά αβέβαιη. Σε περίπτωση δόλιας συμπεριφοράς, είναι σαφώς δυσκολότερο να αποδειχθεί σε μεταγενέστερο στάδιο ότι υπήρχε πρόθεση.

Για τον λόγο αυτό, οι παράγραφοι που ακολουθούν αφορούν μόνο τη δήλωση απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων.

Η δήλωση απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων πρέπει να περιλαμβάνει τον ορισμό της σύγκρουσης συμφερόντων που παρέχεται στον δημοσιονομικό κανονισμό και όλες τις απαιτήσεις τυχόν κωδίκων συμπεριφοράς ή δεοντολογίας που διέπουν ενδεχομένως τη διαδικασία και αφορούν συγκρούσεις συμφερόντων.

Η δήλωση πρέπει να περιλαμβάνει:

- α) σαφή αναφορά στη συγκεκριμένη διαδικασία σύναψης συμβάσεων·
- β) το πλήρες ονοματεπώνυμο του υπογράφοντος, την ημερομηνία γέννησής του, τη θέση του στον οργανισμό και την ιδιότητά του στο πλαίσιο της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης·
- γ) την ημερομηνία υπογραφής.

Η δήλωση πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα στον υπογράφοντα να δηλώσει επισήμως:

- εάν, εξ όσων γνωρίζει, βρίσκεται σε κατάσταση φαινομενικής/δυνητικής/πραγματικής σύγκρουσης συμφερόντων που συνδέεται με την αναφερόμενη διαδικασία σύναψης σύμβασης·
- εάν συντρέχουν περιστάσεις οι οποίες ενδέχεται να τον φέρουν σε φαινομενική/δυνητική/πραγματική σύγκρουση συμφερόντων στο εγγύς μέλλον· και
- ότι δεσμεύεται να δηλώσει αμέσως οιαδήποτε δυνητική σύγκρουση συμφερόντων, σε περίπτωση που προκύψουν περιστάσεις οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν σε αυτό το συμπέρασμα.

Στη δήλωση πρέπει να γίνεται μνεία στις πειθαρχικές/διοικητικές/ποινικές κυρώσεις σε περίπτωση ψευδούς δήλωσης.

Η δήλωση μπορεί επίσης να περιλαμβάνει δέσμευση τήρησης εχεμύθειας, εάν το πρόσωπο αναμένεται να διαχειριστεί εμπορικά εμπιστευτικά δεδομένα κάποιου προσφέροντος/υποψηφίου κατά τη διαδικασία σύναψης της σύμβασης.

Στη δήλωση πρέπει να επισυνάπτεται επεξηγηματική σημείωση ώστε να παρέχεται στους υπογράφοντες σαφής και σταθερή καθοδήγηση σχετικά με τα ακόλουθα:

- την πολιτική του οργανισμού, συμπεριλαμβανομένου του σκοπού της δήλωσης·
- τις νομικές απαιτήσεις τυχόν κανονισμών, συμπεριλαμβανομένης της αποσαφήνισης ορισμένων ζητημάτων που απορρέουν από τον ορισμό, όπως οι οικογενειακοί ή συναισθηματικοί λόγοι κ.λπ. (για παράδειγμα, οι σχέσεις που συνιστούν συγγενικούς δεσμούς μπορεί να διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών και ο παράγοντας αυτός πρέπει να καθορίζεται εντός του αντίστοιχου πολιτισμικού πλαισίου (λόγου χάρη, συγγένεια 2ου ή 3ου βαθμού)·
- τον κώδικα δεοντολογίας που διέπει τη διαχείριση συγκρούσεων συμφερόντων στο εσωτερικό του οργανισμού·
- τις επιπτώσεις της μη γνωστοποίησης σύγκρουσης συμφερόντων·
- τη διαδικασία σε περίπτωση αλλαγής της κατάστασης και ειδικότερα πότε, πώς και σε ποιον πρέπει να δηλώνονται τυχόν συγκρούσεις συμφερόντων που προκύπτουν.

Στη σημείωση πρέπει να παρατίθενται ορισμένα παραδείγματα καταστάσεων σύγκρουσης συμφερόντων.

Στο παράρτημα 1 παρατίθεται υπόδειγμα δήλωσης, το οποίο βασίζεται σε υπόδειγμα που χρησιμοποιείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αλλά ενδέχεται να απαιτείται η τροποποίησή του ώστε να πληροί τις εθνικές απαιτήσεις⁴.

2.4. Επεξήγηση του ρόλου της δήλωσης απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων στο προσωπικό

Πρέπει να γίνει σαφές στο προσωπικό ότι η δήλωση απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων αποτελεί εργαλείο για την πρόληψη συγκρούσεων συμφερόντων, το οποίο αποσκοπεί:

- στην ενημέρωση σχετικά με τον κίνδυνο των συγκρούσεων συμφερόντων των υπαλλήλων·
- στην υπόδειξη πεδίων κινδύνου που πρέπει να εξετάζονται κατά την εποπτεία της διαχείρισης·
- στην προστασία των υπαλλήλων από την κατηγορία μη γνωστοποίησης σύγκρουσης συμφερόντων σε μεταγενέστερο στάδιο·
- στην προστασία της διαδικασίας σύναψης σύμβασης και του χρηματοδοτούμενου έργου από παρατυπίες και, κατά συνέπεια, στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και των κρατών μελών.

Έχει ύψιστη σημασία η ενημέρωση όλων των μελών του προσωπικού, τόσο των διαχειριστικών αρχών όσο και των δικαιούχων που εφαρμόζουν διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, σχετικά με τις καταστάσεις πιθανής και δυνητικής σύγκρουσης συμφερόντων, τις επιπτώσεις τους, τον τρόπο αντίδρασης στις εν λόγω περιπτώσεις και τις δυνητικές κυρώσεις.

Η εκδήλωση σύγκρουσης συμφερόντων αυτή καθαυτή δεν είναι κατ' ανάγκη παράνομη. Ωστόσο, η συμμετοχή σε κάποια διαδικασία εν γνώσει του συμμετέχοντος ότι υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων, συνιστά παρατυπία. Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να γνωστοποιείται οποιαδήποτε δυνητική σύγκρουση συμφερόντων πριν από τη συμμετοχή στη διαδικασία σύναψης της σύμβασης και να λαμβάνονται κατάλληλα προληπτικά μέτρα.

Στο γενικό υλικό κατάρτισης του προσωπικού ή σε εξειδικευμένες ενότητες επιγραμματικής κατάρτισης πρέπει να περιλαμβάνεται ξεχωριστό κεφάλαιο ειδικά για το συγκεκριμένο ζήτημα. Το εν λόγω κεφάλαιο πρέπει να καλύπτει τις συγκρούσεις συμφερόντων εν γένει, δεδομένου ότι σύγκρουση συμφερόντων μπορεί να προκύψει και σε άλλα πεδία, όπως οι διαδικασίες πρόσληψης. Πρέπει να δίνει την ευκαιρία να επεξηγείται στο προσωπικό ο ρόλος της δήλωσης απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων.

Η συνεχιζόμενη κατάρτιση αναμένεται να συμβάλει στη διατήρηση και την αύξηση της ευαισθητοποίησης επί του θέματος και, επομένως, στη διαρκή ενημέρωση του προσωπικού σχετικά με πιθανές νέες καταστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων. Εντούτοις, η διαχείριση πρέπει να θεσπίσει ειδικούς και αποτελεσματικούς μηχανισμούς για την παρακολούθηση και τον εντοπισμό τυχόν παραβιάσεων των κανόνων σχετικά με τις συγκρούσεις συμφερόντων και να επιβάλει αντίστοιχες κυρώσεις. Η διαχείριση πρέπει να καθιερώσει σαφή αλυσίδα ευθύνης, σε συνδυασμό με αποτελεσματικά συστήματα ελέγχου.

⁴ Οι πληροφορίες που παρέχονται στον παρόντα πρακτικό οδηγό υπόκεινται στις διατάξεις των εθνικών νομοθεσιών και πρέπει να εκλαμβάνονται ως κατευθυντήριες γραμμές και βέλτιστες πρακτικές.

2.5. Παρακολούθηση και επικαιροποίηση της δήλωσης απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων

Με την πάροδο του χρόνου επέρχονται αλλαγές όσον αφορά τη σύγκρουση συμφερόντων. Αυτό ισχύει, για παράδειγμα, στην περίπτωση που κατά την έναρξη της διαδικασίας ανάθεσης μιας σύμβασης, ένας από τους αρμόδιους υπαλλήλους δεν βρισκόταν σε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων, ούτε πραγματικής ούτε δυνητικής ή φαινομενικής. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, οι περιστάσεις αλλάζουν και μπορεί, λόγω χάρη, είτε ο ίδιος είτε συγγενικό του πρόσωπο να έχει προσληφθεί από έναν από τους πιθανούς υποψηφίους. Ακριβώς επειδή η κατάσταση αλλάζει, η δέουσα παρακολούθηση και επικαιροποίηση των δηλώσεων απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων είναι καίριας σημασίας.

Εάν ένας υπάλληλος λάβει νέες πληροφορίες κατά τη διάρκεια της διαδικασίας (π.χ. σχετικά με τους οικονομικούς φορείς που προτείνονται σε μια προσφορά ως υπεργολάβοι) ή επέλθει αλλαγή στις περιστάσεις (π.χ. σύναψη νομικής ή *de facto* σχέσης που δεν υπήρχε κατά την έναρξη της διαδικασίας), οφείλει να δηλώσει αμέσως τη φαινομενική/δυνητική/πραγματική σύγκρουση συμφερόντων στον ανώτερό του. Η χρήση του υποδείγματος είναι προαιρετική. Πρέπει να αποκλεισθεί η συμμετοχή του υπαλλήλου σε περαιτέρω διαδικασίες και, εφόσον είναι απαραίτητο και εφικτό, να επαναληφθούν όλα τα σχετικά στάδια της διαδικασίας στα οποία συμμετείχε.

Θα ήταν συνετό εκ μέρους του οργανισμού να τηρήσει μητρώο δηλώσεων σύγκρουσης συμφερόντων για τη σχετική διαδικασία σύναψης σύμβασης.

3- Επαλήθευση της δήλωσης απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων βάσει άλλων πηγών άντλησης πληροφοριών

Η δήλωση απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων πρέπει να επαληθεύεται. Η συμπλήρωση της δήλωσης μπορεί να δημιουργεί, αφενός, εσφαλμένη εντύπωση βεβαιότητας στις αναθέτουσες αρχές και, αφετέρου, ψευδή αίσθηση στο πρόσωπο που την υποβάλλει ως προς την εκπλήρωση των υποχρεώσεών του. Είναι σημαντικό να γνωρίζουν οι ενδιαφερόμενοι ότι οι δηλώσεις τους μπορεί να ελεγχθούν, διότι η γνώση αυτή λειτουργεί αποτρεπτικά.

Οι έλεγχοι διενεργούνται σε συνάρτηση με τις δυνατότητες και τους πόρους της διαχειριστικής αρχής ή/και της αναθέτουσας αρχής. Πρέπει να είναι αναλογικοί, εξισορροπώντας την ανάγκη επαλήθευσης με την ανάγκη εφαρμογής απλών διαδικασιών, και να μειώνουν τον διοικητικό φόρτο που επωμίζονται οι δικαιούχοι, λαμβάνοντας υπόψη εάν η αξία της σύμβασης υπόκειται ή όχι σε κανόνες δημοσίων συμβάσεων.

3.1 Πότε;

Η σύγκρουση συμφερόντων μπορεί να έχει αντίκτυπο σε **οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας λήψης αποφάσεων** στο πλαίσιο των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων.

Η αναθέτουσα αρχή πρέπει να εξετάζει το ενδεχόμενο διενέργειας δύο τύπων **ελέγχων**:

- με σκοπό την πρόληψη: για τον εντοπισμό φαινομενικών/δυνητικών/πραγματικών συγκρούσεων συμφερόντων·
- με σκοπό την επιβολή κυρώσεων/επανόρθωση: για τον εντοπισμό συγκρούσεων συμφερόντων, την επιβολή κυρώσεων στο εμπλεκόμενο πρόσωπο και την επανόρθωση όποιας ζημίας προκλήθηκε λόγω της σύγκρουσης συμφερόντων.

Για τους λόγους αυτούς, πρέπει να τίθενται σε εφαρμογή εσωτερικοί μηχανισμοί, οι οποίοι θα επιτρέπουν τη **μόνιμη και περιοδική** αξιολόγηση των καταστάσεων στις οποίες μέλη του προσωπικού συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Είναι σκόπιμο να διατίθενται **ενσωματωμένοι μηχανισμοί**, όπως:

- ο περιοδική συμπλήρωση ερωτηματολογίων ώστε να εκτιμάται κατά πόσον το προσωπικό επαγρυπνεί και δύναται να εντοπίζει καταστάσεις φαινομενικής/δυνητικής/πραγματικής σύγκρουσης συμφερόντων, με σκοπό την ευαισθητοποίησή του και την εξασφάλιση της «διαύγειας» του συστήματος·
- ο συμπλήρωση καταλόγων ελέγχου από τους υπαλλήλους που συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων πριν οι τελευταίοι λάβουν οποιαδήποτε απόφαση· οι κατάλογοι αυτοί τους επιτρέπουν να αξιολογούν καλύτερα οποιαδήποτε κατάσταση φαινομενικής/δυνητικής/πραγματικής σύγκρουσης συμφερόντων.

Ενδείκνυται η συμπλήρωση των ανωτέρω μηχανισμών με **«εκ των υστέρων» μηχανισμούς**, προκειμένου να ελέγχεται εάν υπήρχε πράγματι σύγκρουση συμφερόντων.

Οι εκ των υστέρων μηχανισμοί πρέπει να επικεντρώνονται στη δήλωση απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων, η οποία είναι σκόπιμο να εξετάζεται με βάση άλλες πληροφορίες:

- ο εξωτερικές πληροφορίες (δηλαδή πληροφορίες σχετικά με δυνητική σύγκρουση συμφερόντων που παρέχονται από εξωτερικές πηγές, οι οποίες δεν συνδέονται με την κατάσταση που προκάλεσε τη σύγκρουση συμφερόντων)·
- ο ελέγχους που διενεργούνται για ορισμένες καταστάσεις οι οποίες παρουσιάζουν υψηλό κίνδυνο σύγκρουσης συμφερόντων, βάσει εσωτερικής ανάλυσης κινδύνου ή κόκκινων σημαιών (βλέπε τμήμα 4)·
- ο τυχαίους ελέγχους.

3.2 Πώς;

Κατά τον προσδιορισμό των προσώπων που βρίσκονται ενδεχομένως σε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων, πρέπει να εξετάζονται τα ακόλουθα άτομα:

- μέλη του προσωπικού της αναθέτουσας αρχής, το προσωπικό των παρόχων υπηρεσιών των δημόσιων συμβάσεων και άλλων παρόχων υπηρεσιών που εμπλέκονται άμεσα στη διεξαγωγή της διαδικασίας σύναψης συμβάσεων·
- ο επικεφαλής της αναθέτουσας αρχής και τα μέλη των φορέων λήψης αποφάσεων της αρχής τα οποία μπορεί μεν να μην συμμετέχουν κατ' ανάγκη άμεσα στη διαδικασία δημοσίων συμβάσεων, αλλά ενδέχεται να επηρεάζουν το αποτέλεσμα.

Στους τύπους των **εκ των υστέρων** ελέγχων για τις συγκρούσεις συμφερόντων μπορεί να περιλαμβάνονται:

➤ **έλεγχοι από τη διαχειριστική αρχή/φορέα πληρωμών:**

- ο τυποποιημένοι/τακτικοί έλεγχοι που διενεργούνται κατά την εξέταση της αίτησης πληρωμής του δικαιούχου (περιλαμβανομένων επίσης αποδεικτικών στοιχείων της διαδικασίας δημοσίων συμβάσεων), μέσω καταλόγων ελέγχου (στους οποίους πρέπει να απαριθμούνται ξεχωριστά όλες οι καταστάσεις σύγκρουσης συμφερόντων που αναφέρονται στην ενωσιακή και εθνική νομοθεσία).
- οι ειδικοί έλεγχοι που διενεργούνται λόγω εξωτερικών πληροφοριών σχετικά με δυνητική σύγκρουση συμφερόντων ή κόκκινων σημαιών.
- οι ειδικοί έλεγχοι που διενεργούνται λόγω συγκεκριμένων πληροφοριών ή στοιχείων που προκύπτουν κατά τη διάρκεια άλλων παρεπόμενων/έμμεσων ελέγχων.
- οι προγραμματισμένοι έλεγχοι, μεταξύ των οποίων το ετήσιο πρόγραμμα ελέγχου βάσει ανάλυσης κινδύνου.
- οι τυχαίοι έλεγχοι.

Καταγραφή κινδύνου με τη χρήση του εργαλείου ARACHNE

Οι διαχειριστικές αρχές θα μπορούσαν να εξετάσουν το ενδεχόμενο χρήσης του εργαλείου ARACHNE, ενός ειδικού εργαλείου εξόρυξης δεδομένων που παρέχει η Επιτροπή για τον προσδιορισμό έργων τα οποία ενδέχεται να διατρέχουν κίνδυνο σύγκρουσης συμφερόντων. Το εργαλείο ARACHNE είναι ένα εργαλείο καταγραφής κινδύνου το οποίο μπορεί να αυξήσει την αποτελεσματικότητα των ελέγχων επιλογής και διαχείρισης έργων και να ενισχύσει περαιτέρω την αναγνώριση, την πρόληψη και την ανίχνευση απάτης.

➤ **έλεγχοι που διενεργούνται από το προσωπικό εσωτερικού ελέγχου του δικαιούχου**

- οι ειδικοί έλεγχοι κατόπιν παροχής εξωτερικών πληροφοριών.
- οι ειδικοί έλεγχοι κατόπιν υποβολής επίσημης έκθεσης συνεπεία άλλων παρεπόμενων/έμμεσων ελέγχων που διενεργήθηκαν.
- οι προγραμματισμένοι έλεγχοι, που προβλέπονται στο ετήσιο πρόγραμμα ελέγχου βάσει ανάλυσης κινδύνου, και τυχαίοι έλεγχοι.

Επιπλέον των ελέγχων βάσει ελεγκτικών καταστάσεων, άλλοι έλεγχοι πρέπει να βασίζονται στη **δήλωση** του υπαλλήλου περί **απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων, λαμβανομένων υπόψη στοιχείων και πληροφοριών που προέρχονται από:**

- τον *ίδιο τον οργανισμό*: - για τη συσχέτισή τους με δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα.

- *άλλους οργανισμούς*: για τη συσχέτισή τους με πληροφορίες που λαμβάνονται από εθνικές βάσεις δεδομένων σχετικά με την ταυτότητα των προσώπων, από βάσεις δεδομένων σχετικά με τους οικονομικούς φορείς (όπως μητρώα επιχειρήσεων), από τη βάση δεδομένων της φορολογικής αρχής κ.ο.κ.

Με την επιφύλαξη των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας, παρέχεται η δυνατότητα σύναψης πρωτοκόλλων διοργανικής συνεργασίας με άλλα θεσμικά όργανα με σκοπό την απόκτηση πρόσβασης σε περισσότερες πληροφορίες·

- *πηγές ανοικτών δεδομένων* (συμπεριλαμβανομένων ελέγχων ιστορικού με τη χρήση του Διαδικτύου) οι οποίες μπορούν να παράσχουν πληροφορίες για τις σχέσεις και τις προσωπικές περιστάσεις του υπαλλήλου που ενδέχεται να προκαλούν ή να υποδηλώνουν σύγκρουση συμφερόντων.

Παραδείγματα πηγών πληροφοριών

- Το μητρώο εταιρειών και το εμπορικό μητρώο·
- βάση δεδομένων στο Διαδίκτυο που παρέχει πληροφορίες για τις σχέσεις μεταξύ μεμονωμένων εταιρειών και των νόμιμων εκπροσώπων και διευθυνόντων συμβούλων τους·
- εσωτερική βάση δεδομένων η οποία τηρείται για τη συλλογή πληροφοριών σχετικά με τους αποδέκτες μη επιστρεπτέων χρηματοδοτικών συνεισφορών και τους αντισυμβαλλόμενους (ITMS ή νέα ξεχωριστή βάση δεδομένων που δημιουργείται για ειδικούς σκοπούς)·
- πληροφορίες που δημοσιεύονται στα μέσα ενημέρωσης.

Κάθε διαχειριστής ο οποίος βρίσκεται αντιμέτωπος με κατάσταση δυνητικής σύγκρουσης συμφερόντων που αφορά μέλος του προσωπικού πρέπει να υιοθετεί «επικική» προσέγγιση, εφόσον ενδείκνυται, και να συζητά το θέμα ανοικτά με το εμπλεκόμενο πρόσωπο. Σκοπός της συζήτησης αυτής είναι να διαπιστωθεί εάν υπάρχει κίνδυνος σύγκρουσης συμφερόντων που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο τη διαδικασία ή/και την κατάσταση του υπαλλήλου. Εάν διαπιστωθεί ότι υπάρχει αυτός ο κίνδυνος, ο διαχειριστής οφείλει να λάβει απόφαση για την εφαρμογή των πλέον κατάλληλων μέτρων ώστε να προστατευθούν τόσο τα συμφέροντα του οργανισμού όσο και τα συμφέροντα του υπαλλήλου.

Σε περίπτωση που ο διαχειριστής έχει συγκεντρώσει επαρκή στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι ο υπάλληλος διέπραξε εκ προθέσεως το παράπτωμα, δύναται να παραπέμψει απευθείας την υπόθεση στις αρμόδιες αρχές και να προβεί στις κατάλληλες ενέργειες για την προστασία της διαδικασίας δημοσίων συμβάσεων (για τη λήψη περαιτέρω μέτρων, βλέπε σημείο 3.4).

3.3 Χρήση πληροφοριών που παρέχουν οι καταγγέλλοντες παρατυπίες και τα μέσα ενημέρωσης

Οι καταγγέλλοντες παρατυπίες και τα μέσα ενημέρωσης παρουσιάζουν ιδιαίτερη ευαισθησία στην ύπαρξη προσωπικών σχέσεων μεταξύ διαφόρων παραγόντων που συμμετέχουν σε διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων και μπορούν να παράσχουν συγκλίνουσες πληροφορίες σχετικά με καταστάσεις οι οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν τη διαδικασία λήψης αποφάσεων των αναθετουσών αρχών.

Οι πληροφορίες που λαμβάνονται από τους καταγγέλλοντες παρατυπίες και τα μέσα ενημέρωσης δεν συνιστούν αυτές καθαυτές αποδεικτικά στοιχεία. Σε περίπτωση που οι αρχές (ιδίως οι διαχειριστικές αρχές ή οι φορείς διαχείρισης/ελέγχου των αναθετουσών αρχών) λάβουν πληροφορίες αυτού του είδους, πρέπει να κάνουν άμεσα χρήση των

μέσων που έχουν στη διάθεσή τους προκειμένου να ελέγξουν εάν μπορούν να επιβεβαιωθούν οι πληροφορίες αυτές και εάν θα μπορούσαν να επηρεάσουν τη διαδικασία. Είναι σκόπιμο να αξιοποιούν όλες τις πηγές δεδομένων που τίθενται στη διάθεσή τους και να επαληθεύουν την ακρίβεια των πληροφοριών.

Ανάλογα με τη σοβαρότητα της κατάστασης, δύνανται να ενημερώνουν άμεσα τις δικαστικές ή άλλες αρμόδιες αρχές.

Από τη σκοπιά της έρευνας, οι καταγγέλλοντες παρατυπίες και τα μέσα ενημέρωσης πρέπει να θεωρούνται **πηγές γνωστοποίησης** για την έναρξη εσωτερικών/εξωτερικών ελέγχων.

Προκειμένου να διευκολύνουν τους καταγγέλλοντες παρατυπίες και τα μέσα ενημέρωσης να πληροφορούν τις αρχές σχετικά με δυνητικές συγκρούσεις συμφερόντων, οι διαχειριστικές αρχές ή άλλες αρμόδιες αρχές θα μπορούσαν να καθιερώσουν ή να χρησιμοποιούν είτε συστήματα γνωστοποίησης απάτης, μέσω αριθμού ατελούς κλήσης ή μέσω του Διαδικτύου, είτε άλλους διαύλους επικοινωνίας.

3.4 Ποιες οι ενδεδειγμένες ενέργειες σε περίπτωση σοβαρών υπονοιών σύγκρουσης συμφερόντων;

Η αρχή ενδέχεται να έχει το δικαίωμα διενέργειας διοικητικών ελέγχων ή ερευνών. Σε αντίθετη περίπτωση, υποχρεούται να διαβιβάζει τις πληροφορίες στις αρμόδιες αρχές χωρίς καθυστέρηση.

Σε περίπτωση που οι πληροφορίες δεν επιβεβαιωθούν από τους ελέγχους, η αρχή μπορεί να περατώσει την εξέταση της υπόθεσης, αλλά δύνανται να χρησιμοποιήσει τις πληροφορίες αυτές προκειμένου να τις συσχετίσει με άλλα δεδομένα και να προβεί σε ανάλυση κινδύνου με σκοπό τον προσδιορισμό ευαίσθητων πεδίων.

Εάν τα αποτελέσματα των ελέγχων επιβεβαιώσουν τις αρχικές πληροφορίες και η σύγκρουση συμφερόντων είναι διοικητικού χαρακτήρα, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, η αρχή δύναται:

- ο να λάβει πειθαρχικά ή διοικητικά μέτρα/επιβάλει κυρώσεις κατά του εμπλεκόμενου υπαλλήλου,
- ο να ακυρώσει τη σύμβαση/πράξη που επηρεάζεται από τη σύγκρουση συμφερόντων και να επαναλάβει το αντίστοιχο τμήμα της διαδικασίας δημοσίων συμβάσεων,
- ο να συσχετίσει τα ευρήματά της με άλλα δεδομένα και να τα χρησιμοποιήσει για την εκπόνηση ανάλυσης κινδύνου,
- ο να δημοσιοποιήσει το συμβάν, ούτως ώστε να εξασφαλισθεί η διαφάνεια των αποφάσεων και να προληφθεί και αποτραπεί το ενδεχόμενο εμφάνισης παρόμοιων περιστατικών.

Εάν η σύγκρουση συμφερόντων είναι ποινικού χαρακτήρα, η αρχή πρέπει, επιπλέον των προαναφερόμενων μέτρων, και σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία:

- ο να ενημερώσει την εισαγγελία προκειμένου να ασκηθούν ποινικές δίωξεις·
- ο να παρακολουθεί τις διοικητικές πτυχές της υπόθεσης·
- ο να συσχετίσει τα ευρήματά της με άλλα δεδομένα και να τα χρησιμοποιήσει για την εκπόνηση εσωτερικής ανάλυσης κινδύνου.

4- Κόκκινες σημαίες

4.1. Τι είναι οι κόκκινες σημαίες και πώς χρησιμοποιούνται;

Ως κόκκινη σημαία νοείται η ένδειξη πιθανής απάτης ή διαφθοράς και αφορά ένα στοιχείο ή ένα σύνολο στοιχείων τα οποία δεν είναι συνήθη από τη φύση τους ή αποκλίνουν από τη συνήθη δραστηριότητα. Πρόκειται για ένδειξη παρέκκλισης από το σύνηθες και απαιτείται περαιτέρω εξέταση.

Στο πλαίσιο των δημοσίων συμβάσεων ενδέχεται να υπάρχει ευρύ φάσμα κόκκινων σημαιών, οι οποίες μπορεί να είναι ενδεικτικές ανωμαλιών

- στα έγγραφα των προσφορών, π.χ. προσφορές από υποτιθέμενους διαφορετικούς υποψηφίους που αποστέλλονται μέσω φαξ από τον ίδιο αριθμό τηλεφώνου·
- στα λογιστικά βιβλία χρηματοοικονομικής διαχείρισης, π.χ. ποσά εξοφλημένων τιμολογίων που υπερβαίνουν την αξία της σύμβασης·
- στη συμπεριφορά του αρμόδιου για το έργο προσωπικού, π.χ. άσκηση πιέσεων στην επιτροπή αξιολόγησης για την επιλογή συγκεκριμένου εργολάβου.

Η παρουσία των κόκκινων σημαιών απαιτεί από το προσωπικό και τους διαχειριστές να είναι σε μεγαλύτερη ετοιμότητα και να προβαίνουν στις απαραίτητες ενέργειες για την επιβεβαίωση ή τη διάψευση ενδεχόμενου κινδύνου σύγκρουσης συμφερόντων. Η ανταπόκριση στην προκειμένη περίπτωση είναι υψίστης σημασίας: η εξάλειψη τυχόν αμφιβολιών που εγείρει η κόκκινη σημαία αποτελεί ευθύνη πρωτίστως των αναθετουσών αρχών και δευτερευόντως των διαχειριστικών αρχών.

Η παρουσία κόκκινης σημαίας δεν σημαίνει ότι έχει διαπραχθεί ή ενδέχεται να διαπραχθεί απάτη, αλλά ότι η κατάσταση πρέπει να ελεγχθεί και να τεθεί υπό παρακολούθηση με τη δέουσα επιμέλεια.

4.2. Κόκκινες σημαίες στη διαδικασία δημοσίων συμβάσεων

Στην παρούσα ενότητα εξετάζονται τυπικές περιπτώσεις εικαζόμενης απάτης σχετικά με συγκρούσεις συμφερόντων σε διάφορα στάδια της διαδικασίας και παρατίθενται πρακτικά παραδείγματα.

Ορισμένες από τις εν λόγω κόκκινες σημαίες μπορεί να φαίνονται κοινότοπες. Ωστόσο, είναι σημαντικό να τηρείται κατά νου ότι οι κόκκινες σημαίες αποτελούν ενδείξεις που αποσκοπούν στη διενέργεια ελέγχων πρώτου επιπέδου για τη διάψευση των αμφιβολιών ή την επιβεβαίωση της πιθανότητας απάτης ή παρατυπίας. Οι κόκκινες σημαίες που παρατίθενται στη συνέχεια απαιτούν τη διεξαγωγή ελέγχων ειδικά για την εξάλειψη ή την επιβεβαίωση της πιθανότητας σύγκρουσης συμφερόντων.

4.2.1. Προετοιμασία και έναρξη της διαδικασίας

Το θέμα της σύγκρουσης συμφερόντων πρέπει να θίγεται ευθύς εξ αρχής, από το προπαρασκευαστικό στάδιο της διαδικασίας. Κατά τη σύνταξη των τευχών δημοπράτησης, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να χρειάζεται ορισμένες εξωτερικές μελέτες ή γνωμοδοτήσεις

από εξωτερικές πηγές. Έως κάποιον βαθμό, τα έγγραφα για τη διαδικασία υποβολής προσφορών μπορούν να βασίζονται σε εκθέσεις που καταρτίζονται από εξωτερικούς εμπειρογνώμονες. Η αναθέτουσα αρχή πρέπει επίσης να λάβει απόφαση σχετικά με το είδος της διαδικασίας και να συντάξει τις προκηρύξεις του διαγωνισμού, τη συγγραφή υποχρεώσεων, τις τεχνικές προδιαγραφές και ένα σχέδιο σύμβασης.

Είναι σκόπιμο η αναθέτουσα αρχή να λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα για την πρόληψη συγκρούσεων συμφερόντων ήδη από το πρώτο στάδιο της προετοιμασίας των εγγράφων.

Κίνδυνοι που συνδέονται με συγκρούσεις συμφερόντων

Άτομο το οποίο συμμετέχει στην κατάρτιση των εγγράφων μπορεί να επιχειρήσει, άμεσα ή έμμεσα, να επηρεάσει τη διαδικασία υποβολής προσφορών προκειμένου να μπορέσει να λάβει μέρος, για παράδειγμα, συγγενικό του πρόσωπο, φίλος ή εμπορικός ή οικονομικός του εταίρος.

Κόκκινες σημαίες

- Το πρόσωπο που είναι επιφορτισμένο με το καθήκον σύνταξης των τευχών δημοπράτησης / ανώτερος υπάλληλος επιμένει να προσληφθεί εξωτερική εταιρεία για να βοηθήσει στην κατάρτιση των εγγράφων, παρότι δεν είναι απαραίτητο.
- Η εκπόνηση δύο ή περισσότερων προπαρασκευαστικών μελετών επί του ίδιου θέματος ανατίθεται σε εξωτερικές εταιρείες και κάποιο άτομο ασκεί πιέσεις στο προσωπικό για να χρησιμοποιηθεί η μία από τις δύο αυτές μελέτες στη σύνταξη των τευχών δημοπράτησης.
- Το πρόσωπο που είναι επιφορτισμένο με το καθήκον κατάρτισης των εγγράφων οργανώνει τη διαδικασία κατά τέτοιον τρόπο ώστε να μην υπάρχει χρόνος για την προσεκτική αναθεώρηση των εγγράφων πριν από την έναρξη της διαδικασίας υποβολής προσφορών.
- Σε σύντομο χρονικό διάστημα προκηρύσσονται, χωρίς προφανή λόγο, δύο ή περισσότεροι διαγωνισμοί ανάθεσης συμβάσεων με πανομοιότυπο αντικείμενο, με αποτέλεσμα τη χρήση λιγότερο ανταγωνιστικής μεθόδου ανάθεσης.
- Επιλέγεται διαδικασία με διαπραγμάτευση, παρά το γεγονός ότι είναι δυνατή η εφαρμογή ανοικτής διαδικασίας.
- Διαπιστώνεται αδικαιολόγητη επιλογή ή χρήση κριτηρίων ανάθεσης που ευνοούν συγκεκριμένη εταιρεία ή προσφορά.
- Οι κανόνες παροχής προϊόντων ή υπηρεσιών είναι υπερβολικά αυστηροί, με αποτέλεσμα να παρέχεται η δυνατότητα υποβολής προσφοράς μόνο σε μία εταιρεία.
- Υπάλληλος της αναθέτουσας αρχής έχει συγγενείς οι οποίοι εργάζονται για εταιρεία που ενδέχεται να υποβάλει προσφορά.
- Υπάλληλος της αναθέτουσας αρχής εργαζόταν μόλις πριν από την πρόσληψή του στην αναθέτουσα αρχή για εταιρεία που ενδέχεται να υποβάλει προσφορά.

Παράδειγμα: Ένας από τους προσφέροντες λαμβάνει μέρος στην προπαρασκευαστική διαδικασία και αποκτά ορισμένες πρόσθετες πληροφορίες πριν από την έναρξη της διαδικασίας. Το γεγονός αυτό στερεί από τους υπόλοιπους υποψηφίους την ευκαιρία να κερδίσουν τον διαγωνισμό και συνιστά σύγκρουση συμφερόντων.

Κίνδυνοι που συνδέονται με συγκρούσεις συμφερόντων

Πιθανή διαρροή πληροφοριών σχετικά με τη διαδικασία υποβολής προσφορών.

Κόκκινες σημαίες

- Ασυνήθιστη συμπεριφορά υπαλλήλου ο οποίος επιμένει να λάβει πληροφορίες σχετικά με τη διαδικασία υποβολής προσφορών, παρότι δεν του έχουν ανατεθεί καθήκοντα στην εν λόγω διαδικασία.
- Υπάλληλος της αναθέτουσας αρχής έχει συγγενείς οι οποίοι εργάζονται για εταιρεία που ενδέχεται να υποβάλει προσφορά.
- Υπάλληλος της αναθέτουσας αρχής εργαζόταν για εταιρεία που ενδέχεται να υποβάλει προσφορά μόλις πριν από την πρόσληψή του στην αναθέτουσα αρχή.

Παράδειγμα: Μέλος του προσωπικού λαμβάνει μέρος στη σύνταξη ή τη διόρθωση των εγγράφων της δημόσιας σύμβασης, στη συνέχεια παραιτείται και προσλαμβάνεται από εταιρεία η οποία υποβάλλει αμέσως μετά προσφορά.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

- Ελέγξτε τα έγγραφα των προσφορών για κόκκινες σημαίες.
- Μεριμνήστε για τη συμπερίληψη, κατά περίπτωση, δικαιωμάτων λογιστικού ελέγχου και συμβατικών μέσων προσφυγής.

4.2.2. Η διαδικασία πρόσκλησης υποβολής προσφορών, η αξιολόγηση των προσφορών και η λήψη της τελικής απόφασης

Μετά τη λήξη της προθεσμίας παραλαβής των προσφορών, η αναθέτουσα αρχή ελέγχει εάν οι προσφορές που υποβλήθηκαν πληρούν τα κριτήρια και προβαίνει στην αξιολόγησή τους. Εφόσον ενδείκνυται, η αναθέτουσα αρχή ζητεί από τους προσφέροντες να επανορθώσουν τυχόν ελλείψεις, να προσκομίσουν συγκεκριμένα στοιχεία ή να παράσχουν περαιτέρω διευκρινίσεις. Ο αναθέτων φορέας αποφαινεται για την εγκυρότητα των τελικών προσφορών με βάση τα κριτήρια που καθορίζονται στην προκήρυξη. Η επιτροπή αξιολόγησης προβαίνει σε γραπτή αξιολόγηση και σύσταση. Η απόφαση για την ανάθεση της σύμβασης λαμβάνεται από το υπεύθυνο πρόσωπο για τη λήψη αποφάσεων το οποίο ορίζεται στο πλαίσιο της αναθέτουσας αρχής.

Κίνδυνοι που συνδέονται με συγκρούσεις συμφερόντων

Οι προσφορές που παρελήφθησαν μπορεί να έχουν παραποιηθεί με στόχο την απόκρυψη της αδυναμίας ενός υποψηφίου να τηρήσει την προθεσμία ή να υποβάλει όλα τα απαιτούμενα έγγραφα.

Μέλος της επιτροπής αξιολόγησης ενδέχεται να επιχειρήσει να παραπλανήσει ή να ασκήσει πιέσεις στα άλλα μέλη προκειμένου να επηρεάσει την τελική απόφαση, παρέχοντας, για παράδειγμα, εσφαλμένη ερμηνεία των κανόνων.

Κόκκινες σημαίες

- Καταφανείς αλλαγές στα επίσημα έγγραφα ή/και στις βεβαιώσεις παραλαβής των εγγράφων (π.χ. διαγραφή).
- Τα μέλη της επιτροπής αξιολόγησης δεν διαθέτουν την απαιτούμενη τεχνική εμπειρογνωμοσύνη για την αξιολόγηση των προσφορών που υποβλήθηκαν και άγονται και φέρονται από ένα άτομο.
- Υπερβολικά υψηλό ποσοστό υποκειμενικών στοιχείων στο σύστημα κριτηρίων.
- Παράλειψη υποβολής ορισμένων υποχρεωτικών πληροφοριών από τον υποψήφιο που επιλέχθηκε.
- Ορισμένες πληροφορίες που υπέβαλε ο υποψήφιος που επιλέχθηκε συνδέονται με μέλος του προσωπικού της αναθέτουσας αρχής (π.χ. διεύθυνση ενός υπαλλήλου).
- Ελλιπής διεύθυνση του υποψηφίου που επιλέχθηκε, π.χ. αναγραφή μόνο διεύθυνσης ταχυδρομικής θυρίδας, χωρίς αριθμό τηλεφώνου και οδό (μπορεί να πρόκειται για εικονική εταιρεία).
- Έντονες ομοιότητες των προδιαγραφών με τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες του υποψηφίου που επιλέχθηκε, ιδίως εάν στις προδιαγραφές συμπεριλαμβάνεται δέσμη πολύ συγκεκριμένων απαιτήσεων τις οποίες θα μπορούσαν να εκπληρώνουν ελάχιστοι μόνο υποψήφιοι.
- Υποβολή προσφορών από ελάχιστο αριθμό εταιρειών που αγόρασαν τα έγγραφα των προσφορών, ιδίως σε περίπτωση αποχώρησης από τη διαδικασία ποσοστού άνω του 50% των εταιρειών.
- Ανάθεση της σύμβασης σε άγνωστες εταιρείες χωρίς ιστορικό επιδόσεων.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

- Διασφαλίστε την επιλογή των μελών της επιτροπής σύμφωνα με το εγκεκριμένο εγχειρίδιο υλοποίησης του έργου.
- Βεβαιωθείτε ότι ο διαχειριστής ανάθεσης του έργου παραμένει στη διάθεση της επιτροπής αξιολόγησης για την παροχή απαντήσεων σε τυχόν διαδικαστικές ερωτήσεις.
- Βεβαιωθείτε ότι η επιτροπή αξιολόγησης διαθέτει την απαιτούμενη τεχνική εμπειρογνωμοσύνη για την αξιολόγηση των προσφορών.
- Ελέγξτε εάν τα μέλη της επιτροπής υπογράφουν δήλωση με την οποία διαβεβαιώνουν ότι δεν βρίσκονται σε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, όπως πιθανή συγγένεια επί του παρόντος ή κατά το παρελθόν με κάποιον από τους υποψηφίους.

4.2.3. Εκτέλεση και εν γένει τροποποιήσεις των δημοσίων συμβάσεων

Όλες οι συμβάσεις που ανατίθενται στο πλαίσιο διαδικασίας δημοσίων συμβάσεων πρέπει να υλοποιούνται σύμφωνα με τις απαιτήσεις που καθορίζονται στην πρόσκληση υποβολής προσφορών και στις τεχνικές προδιαγραφές και εντός του χρονοδιαγράμματος που

ορίζεται στην πρόσκληση. Τα μέρη ενδέχεται να έχουν το δικαίωμα να τροποποιήσουν σε περιορισμένο βαθμό τη σύμβαση, εφόσον είναι σε θέση να αποδείξουν ότι η τροποποίηση δεν ήταν αρχικά προβλέψιμη, εξασφαλίζοντας εύλογη αειφορία και οικονομική ισορροπία.

Κίνδυνοι που συνδέονται με συγκρούσεις συμφερόντων

Η σύμβαση δεν συντάσσεται σύμφωνα με τους κανόνες ή/και τις τεχνικές προδιαγραφές και τα τεύχη δημοπράτησης.

Η εκτέλεση της σύμβασης δεν είναι ικανοποιητική.

Η παρακολούθηση της σύμβασης δεν είναι ικανοποιητική.

Αποδοχή ψευδών βεβαιώσεων.

Κόκκινες σημαίες

- Αλλαγή τυποποιημένων συμβατικών ρητρών (λογιστικός έλεγχος, μέσα προσφυγής, αποζημιώσεις κ.λπ.).
- Στη σύμβαση δεν επισυνάπτονται η μεθοδολογία και το πρόγραμμα εργασίας.
- Έχουν αλλάξει η επωνυμία και η νομική μορφή της εταιρείας αλλά ο αρμόδιος υπάλληλος δεν επισημαίνει την αλλαγή.
- Υποβολή πολυάριθμων ή αμφισβητήσιμων εντολών αλλαγής από συγκεκριμένο εργολάβο και έγκρισή τους από τον ίδιο διαχειριστή έργου.
- Σε διεθνή έργα, μεγάλη, αδικαιολόγητη καθυστέρηση μεταξύ της αναγγελίας του επιλεχθέντος υποψηφίου και της υπογραφής σύμβασης (ενδέχεται να υποδηλώνει ότι ο αντισυμβαλλόμενος απορρίπτει ή διαπραγματεύεται απαίτηση δωροδοκίας).
- Σημαντικές τροποποιήσεις στις τεχνικές προδιαγραφές ή στη συγγραφή υποχρεώσεων.
- Μείωση της ποσότητας των παραδοτέων, χωρίς ανάλογη μείωση του πληρωτέου ποσού.
- Αύξηση των ωρών εργασίας, χωρίς αντίστοιχες αυξήσεις των χρησιμοποιούμενων υλικών.
- Λείπει η σύμβαση αγοράς ή υποβάλλονται ελλιπή παραστατικά αγοράς.
- Ασυνήθιστη συμπεριφορά υπαλλήλου της αναθέτουσας αρχής κατά την εξέταση του φακέλου: απροθυμία εκ μέρους του να απαντήσει σε ερωτήσεις της διαχείρισης σχετικά με ανεξήγητες καθυστερήσεις και έγγραφα που λείπουν.
- Μεγάλος αριθμός επανεξετάσεων από τη διοίκηση και ακυρωμένων διαδικασιών σύναψης σύμβασης.
- Αλλαγές ως προς την ποιότητα, την ποσότητα ή τις προδιαγραφές προϊόντων και υπηρεσιών της σύμβασης που παρεκκλίνουν από το έγγραφο της προσφοράς (συγγραφή υποχρεώσεων, τεχνικές προδιαγραφές κ.λπ.).

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

- Αξιολογήστε τυχόν αιτήματα αλλαγής, ελέγξτε τη νομιμότητά τους και ζητήστε, κατά περίπτωση, την προσκόμιση δικαιολογητικών εγγράφων πριν κάνετε δεκτή την εντολή αλλαγής.
- Κατά τις αποστολές παρακολούθησης στο πλαίσιο έργων υψηλού κινδύνου, ζητήστε από τους πελάτες να ενημερώνουν την τράπεζα για τυχόν εντολές αλλαγής που εκδίδονται στο πλαίσιο οποιασδήποτε από τις υπογεγραμμένες συμβάσεις, ανεξαρτήτως ποσού.
- Κάντε χρήση των αποστολών εποπτείας της ομάδας εργασίας για να ελέγξετε τα πραγματικά αποτελέσματα όσον αφορά την πορεία των βασικών προϊόντων, έργων και υπηρεσιών. Με τις ανασκοπήσεις μπορεί να επιβεβαιωθεί ότι η πρόοδος των εργασιών συνάδει με τις βεβαιώσεις περάτωσης των έργων που εκδίδονται, ότι τα δικαιολογητικά έγγραφα είναι άρτια ή ότι οι υπάλληλοι ορθώς βεβαιώνουν την έγκαιρη παράδοση προϊόντων και υπηρεσιών.
- Απαιτήστε τη διενέργεια ανεξάρτητων ετήσιων τεχνικών, δημοσιονομικών ελέγχων και λογιστικών ελέγχων προμηθειών για έργα υψηλού κινδύνου.
- Συμπεριλάβετε στις αποστολές εποπτείας τεχνικών εμπειρογνομόνων και επιτόπιες επισκέψεις.
- Καθιερώστε την κατάρτιση των διαχειριστών έργου σε θέματα διαχείρισης συμβάσεων.
- Στο πλαίσιο ανασκόπησης τόσο της διαχείρισης δημοσίων συμβάσεων όσο και της δημοσιονομικής διαχείρισης, ελέγξτε ειδικά την εποπτεία της διαχείρισης της σύμβασης, δηλαδή τις καταστάσεις πληρωμών ανά σύμβαση ή ανά αντισυμβαλλόμενο, τον έλεγχο διπλών πληρωμών και τις βεβαιώσεις παραλαβής προϊόντων και υπηρεσιών.
- Καθιερώστε αυστηρές διαδικασίες διεκπεραίωσης καταγγελιών και μεριμνήστε για τη δημοσιοποίησή τους.

Παράρτημα 1: Υπόδειγμα δήλωσης απουσίας σύγκρουσης συμφερόντων

Τίτλος σύμβασης:

Αριθ. αναφοράς: (Αριθ. πρόσκλησης υποβολής προσφορών):

Ο/Η υπογεγραμμένος/-η, έχοντας διορισθεί μέλος της επιτροπής αποσφράγισης /διορισθεί μέλος της επιτροπής αξιολόγησης / αναλάβει την ευθύνη αξιολόγησης κριτηρίων (αποκλεισμού) και (επιλογής) / διορισθεί για την παρακολούθηση των επιχειρησιακών δράσεων / λάβει εξουσιοδότηση για την τροποποίηση μέρους της σύμβασης στο πλαίσιο της προαναφερόμενης δημόσιας σύμβασης, δηλώνω ότι έχω λάβει γνώση του άρθρου 57 του δημοσιονομικού κανονισμού, το οποίο ορίζει τα εξής:

«1. Απαγορεύεται σε όλους τους δημοσιονομικούς παράγοντες και σε κάθε άλλο πρόσωπο που συμμετέχει στην εκτέλεση και στη διαχείριση του προϋπολογισμού, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών προπαρασκευαστικών πράξεων, και στον λογιστικό ή άλλο έλεγχο, να προβαίνουν σε οποιαδήποτε ενέργεια η οποία είναι δυνατόν να φέρει τα συμφέροντά τους σε σύγκρουση με τα συμφέροντα της Ένωσης.

Εάν υπάρχει τέτοιος κίνδυνος, το εν λόγω πρόσωπο απέχει από τη σχετική ενέργεια και αναφέρει το γεγονός στον διατάκτη, ο οποίος επιβεβαιώνει εγγράφως κατά πόσον υπάρχει σύγκρουση συμφερόντων. Το εν λόγω πρόσωπο ενημερώνει επίσης τον ιεραρχικά ανώτερό του. Αν διαπιστωθεί σύγκρουση συμφερόντων, το εμπλεκόμενο πρόσωπο παύει να ασκεί οποιαδήποτε δραστηριότητα σχετική με το συγκεκριμένο θέμα. Ο διατάκτης επιλαμβάνεται προσωπικά οποιασδήποτε περαιτέρω απαιτούμενης ενέργειας.

2. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, σύγκρουση συμφερόντων ανακύπτει οσάκις η αμερόληπτη και αντικειμενική άσκηση των καθηκόντων δημοσιονομικού παράγοντα ή άλλου προσώπου, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 1, υπονομεύεται από οικογενειακούς⁵ ή συναισθηματικούς λόγους ή από πολιτικούς ή εθνικούς δεσμούς, από οικονομικό συμφέρον⁶ ή από οποιαδήποτε σύμπτωση συμφερόντων με τον δικαιούχο⁷».

[Προσθήκη των εθνικών κανόνων, οι οποίοι ορίζουν τα εξής: (εάν ισχύουν)]

Δηλώνω ότι, εξ όσων γνωρίζω, δεν βρίσκομαι σε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων σε σχέση, αφενός, με τους φορείς που έχουν [υποβάλει αίτηση συμμετοχής στην παρούσα διαδικασία

⁵ Οικογενειακή σχέση XX βαθμού συγγενείας, γάμος ή καταχωρισμένη σχέση συμβίωσης.

⁶ Ισχύουσα επί του παρόντος συμβατική σχέση ή αμειβόμενη ή μη αμειβόμενη παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών.

⁷ Μεταξύ των οποίων η εθελοντική εργασία ή η ιδιότητα μέλους επιτροπής ή διοικητικού συμβουλίου.

σύναψης σύμβασης] [υποβάλει προσφορά για την παρούσα ανάθεση σύμβασης], είτε ως ιδιώτες είτε ως μέλη κοινοπραξίας, και, αφετέρου, με τους προτεινόμενους υπεργολάβους.

Εξ όσων γνωρίζω και πιστεύω, δεν συντρέχουν κατά το παρελθόν ή το παρόν ούτε θα μπορούσαν να προκύψουν στο άμεσο μέλλον γεγονότα ή περιστάσεις που ενδέχεται να θέσουν υπό αμφισβήτηση την ανεξαρτησία μου έναντι οποιουδήποτε μέρους.

Διαβεβαιώνω ότι εάν διαπιστώσω ή εάν καταστεί εμφανές, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας επιλογής / αξιολόγησης των κριτηρίων / [αποσφράγισης] / εκτέλεσης ή τροποποίησης της σύμβασης, ότι υφίσταται ή έχει προκύψει σύγκρουση συμφερόντων, θα δηλώσω άμεσα την εν λόγω σύγκρουση στο συμβούλιο / στην επιτροπή και, εφόσον διαπιστωθεί πράγματι σύγκρουση συμφερόντων, θα διακόψω τη συμμετοχή μου στη διαδικασία αξιολόγησης και την άσκηση οποιασδήποτε άλλης σχετικής δραστηριότητας.

Διαβεβαιώνω επίσης ότι θα τηρήσω το απόρρητο όλων των ζητημάτων που έχουν περιέλθει σε γνώση μου. Δεν θα αποκαλύψω καμία εμπιστευτική πληροφορία που μου έχει αποκαλυφθεί ή έχω ανακαλύψει. Δεν θα κάνω αντικανονική χρήση των πληροφοριών που μου έχουν διαβιβασθεί. Συγκεκριμένα, αποδέχομαι να τηρήσω το απόρρητο τυχόν πληροφοριών ή εγγράφων που μου έχουν αποκαλυφθεί ή έχω ανακαλύψει ή καταρτίσει κατά τη διάρκεια ή ως αποτέλεσμα της αξιολόγησης και αποδέχομαι τον όρο ότι θα χρησιμοποιηθούν μόνο για τους σκοπούς της παρούσας αξιολόγησης και δεν θα αποκαλυφθούν σε τρίτους. Επίσης, αποδέχομαι να μην διατηρήσω αντίγραφα οποιασδήποτε γραπτής πληροφορίας μου έχει διαβιβασθεί.

Υπογραφή (ημερομηνία και τόπος):

Ονοματεπώνυμο:

Ιδιότητα

Παράρτημα 2: Παραδείγματα

Υπόθεση αριθ. 1

Η ρουμανική νομική υπηρεσία για την καταπολέμηση της απάτης (DLAF) ενημερώθηκε από το Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Τουρισμού σχετικά με περίπτωση δυνητικής σύγκρουσης συμφερόντων στο πλαίσιο έργου που συγχρηματοδοτείτο από το ΕΤΠΑ.

Ο δικαιούχος του έργου ήταν ένα επαρχιακό συμβούλιο και η σύμβαση χρηματοδότησης που συνάφθηκε το 2009 αφορούσε την αποκατάσταση και τον εκσυγχρονισμό επαρχιακών οδών μήκους 50 χιλιομέτρων.

Μετά από εθνική διαδικασία δημοσίων συμβάσεων, η οποία διεξήχθη δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας σχετικά με την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων, συμβάσεων παραχώρησης δημοσίων έργων και συμβάσεων παραχώρησης υπηρεσιών, ο δικαιούχος ανέθεσε τη σύμβαση δημοσίων έργων αξίας 10 εκατομμυρίων ευρώ στον αντισυμβαλλόμενο S.

Αμέσως μετά την έναρξη των εργασιών, ο S, επικαλούμενος οικονομικούς λόγους, ζήτησε από τον δικαιούχο, αφενός, να κάνει δεκτή την αντικατάσταση του προμηθευτή χαλικοστρώματος που είχε ορισθεί αρχικά με άλλη εταιρεία, την εταιρεία F, και, αφετέρου, να λάβει την έγκριση του ανάδοχου του έργου για την εν λόγω αλλαγή.

Λίγο αργότερα, ο S ζήτησε από τον δικαιούχο να επιτρέψει επίσης την αλλαγή του χρησιμοποιούμενου υλικού οδοποιίας από πέτρες λατομείου σε σκύρα και προσκόμισε εκθέσεις δοκιμών για το συγκεκριμένο υλικό οδοποιίας, το οποίο επρόκειτο να προμηθεύσει και πάλι ο F. Η έγκριση από τον υπεύθυνο της μελέτης και τον ανάδοχο του έργου είχε ληφθεί εκ των προτέρων.

Σχετικά με τις ανωτέρω δύο αλλαγές, το επαρχιακό συμβούλιο κατάρτισε τα ακόλουθα έγγραφα:

- εκθέσεις υπογεγραμμένες από τον συντονιστή του έργου, με την έγκριση και την υπογραφή του προέδρου του επαρχιακού συμβουλίου·
- προσθήκη στη σύμβαση έργων, υπογεγραμμένη από τον πρόεδρο του επαρχιακού συμβουλίου, για τον ορισμό του νέου προμηθευτή υλικού οδοποιίας.
-

Από τις έρευνες της DLAF αποδείχθηκε ότι η εταιρεία F ανήκε σε δύο πρόσωπα, καθένα από τα οποία κατείχε το 50% των μετοχών και το ένα εξ αυτών ήταν ο γαμπρός του προέδρου του επαρχιακού συμβουλίου, δηλαδή του δικαιούχου του έργου.

Η DLAF αποφάνθηκε ότι **υπήρχε σύγκρουση συμφερόντων, διότι τα έγγραφα με τα οποία εγκρίθηκε η εταιρεία F ως προμηθευτής των υλικών οδοποιίας έφεραν την υπογραφή του προέδρου του επαρχιακού συμβουλίου, ο οποίος είχε συγγένεια πρώτου βαθμού με έναν από τους συνιδιοκτήτες της εταιρείας F.**

Υπόθεση αριθ. 2

Η ρουμανική DLAF ενημερώθηκε από το Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Τουρισμού σχετικά με ορισμένες παράνομες πράξεις στο πλαίσιο έργου που

χρηματοδοτείτο μέσω του προγράμματος οικονομικής και κοινωνικής συνοχής PHARE 2000.

Ο δικαιούχος του έργου ήταν ο οικονομικός φορέας Z και η σύμβαση χρηματοδότησης συνάφθηκε με σκοπό την υποστήριξη της πιστοποίησης του συστήματος διαχείρισης ποιότητας δώδεκα μικρομεσαίων κατασκευαστικών εταιρειών.

Για την ανάθεση της σύμβασης υπηρεσιών πιστοποίησης δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις, ο δικαιούχος όρισε επιτροπή αξιολόγησης που απαρτιζόταν από πέντε μέλη, τα οποία υπέγραψαν δηλώσεις περί απορρήτου και αμεροληψίας.

Η DLAF διαπίστωσε ότι ένα από τα μέλη της επιτροπής αξιολόγησης ήταν ελεγκτής, ο οποίος είχε συνάψει συμφωνίες συνεργασίας με τον προσφέροντα που επιλέχθηκε.

Αυτό συνιστά παραβίαση διαφόρων διατάξεων του ισχύοντος **πρακτικού οδηγού, του οδηγού του υποψηφίου** και ενός παραρτήματος της **συμφωνίας επιχορήγησης**, διότι **μέλος της επιτροπής αξιολόγησης βρισκόταν σε κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων λόγω της συμβατικής σχέσης του με έναν από τους προσφέροντες.**

Υπόθεση αριθ. 3

Η ρουμανική DLAF ενημερώθηκε από το Υπουργείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και Τουρισμού σχετικά με ορισμένες ενδείξεις απάτης στο πλαίσιο έργου που χρηματοδοτείτο μέσω περιφερειακού επιχειρησιακού προγράμματος, του άξονα προτεραιότητας 2, με σκοπό τον εκσυγχρονισμό τμήματος επαρχιακής οδού και δικαιούχο ένα επαρχιακό συμβούλιο.

Η ανάθεση της σύμβασης υπηρεσιών μελέτης πραγματοποιήθηκε μέσω διαδικασίας δημοσίων συμβάσεων δυνάμει της *εθνικής νομοθεσίας σχετικά με την ανάθεση δημοσίων συμβάσεων, συμβάσεων παραχώρησης δημοσίων έργων και συμβάσεων παραχώρησης υπηρεσιών*. Ως κριτήριο ανάθεσης επιλέχθηκε το κριτήριο της «πλέον συμφέρουσας από οικονομικής άποψης προσφοράς».

Ο προσφέρων που επιλέχθηκε, ο προσφέρων P, δεσμεύθηκε να μην αναθέσει σε υπεργολάβους κανένα μέρος της σύμβασης, αλλά σύντομα διαπιστώθηκε ότι ανάθεσε μέρη της σύμβασης στον υπεργολάβο A.

Δύο δημόσιοι υπάλληλοι που διετέλεσαν μέλη της επιτροπής αξιολόγησης στο πλαίσιο της διαδικασίας σύναψης της σύμβασης ήταν εργαζόμενοι του A, δηλαδή του υπεργολάβου του προσφέροντος που επιλέχθηκε.

Η διαχειριστική αρχή προέβη σε ανάκληση της πληρωμής για τις υπηρεσίες που παρέσχε ο A λόγω της κατάστασης σύγκρουσης συμφερόντων μεταξύ των μελών της επιτροπής αξιολόγησης και του υπεργολάβου.

Η DLAF έκρινε ότι επρόκειτο για **σύγκρουση συμφερόντων** δυνάμει του εθνικού δικαίου. **Το γεγονός ότι οι δύο δημόσιοι υπάλληλοι του επαρχιακού συμβουλίου είχαν λάβει μέρος στην απόφαση για την ανάθεση της σύμβασης υπηρεσιών στον P συνεπαγόταν έμμεσο οικονομικό όφελος υπέρ της εργοδότης εταιρείας τους, δηλαδή του υπεργολάβου A.**

Υπόθεση αριθ. 4

Η ρουμανική DLAF ενημερώθηκε από ενδιάμεσο φορέα του τομεακού επιχειρησιακού προγράμματος «Ανάπτυξη ανθρώπινων πόρων» σχετικά με περίπτωση δυνητικής σύγκρουσης συμφερόντων στο πλαίσιο έργου που χρηματοδοτείτο μέσω του άξονα προτεραιότητας 3. Σκοπός του έργου ήταν η καθιέρωση μιας σειράς καινοτόμων τεχνικών και μεθόδων για τη βελτίωση της επιχειρηματικής ικανότητας των επιχειρηματιών και την παροχή στήριξης σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις δύο περιφερειών.

Ο δικαιούχος ήταν ένα πανεπιστημιακό ίδρυμα, νόμιμος εκπρόσωπος του οποίου ήταν ο πρύτανης κ. C.

Για τις δράσεις ενημέρωσης του έργου, το πανεπιστημιακό ίδρυμα προέβη, ως εργοδότης, σε σύναψη ατομικής σύμβασης εργασίας με τον εργαζόμενο εν προκειμένω κ. C.

Στη συνέχεια, ως πρύτανης του πανεπιστημίου, ο κ. C διόρισε την ομάδα υλοποίησης του έργου, στην οποία συμμετείχε και ο ίδιος.

Υπογράφοντας την ατομική σύμβαση εργασίας, αφενός, ως πρύτανης και νόμιμος εκπρόσωπος του εργοδότη και, αφετέρου, ως εργαζόμενος και μέλος της ομάδας υλοποίησης του έργου, ο κ. C υπέγραψε ουσιαστικά σύμβαση με τον εαυτό του και ως εκ τούτου αποκόμισε άμεσο ίδιο οικονομικό όφελος, δηλαδή την προοπτική πρόσθετου μισθού.

Σύμφωνα με το Καταστατικό του Πανεπιστημίου (με το οποίο εφαρμόζεται ο εθνικός νόμος για την παιδεία), το πανεπιστήμιο είναι ίδρυμα δημοσίου συμφέροντος και εκτελεστικός διευθυντής του είναι ο πρύτανης. Κατά συνέπεια, η DLAF έκρινε ότι, δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, συνέτρεχαν λόγοι για την άσκηση δίωξης ποινικού αδικήματος.